

Τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών
Department of International, European and Area Studies

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο & Διακυβέρνηση
Ειδίκευση: Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο και Πολιτική

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2018/1805 «ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΕΥΣΗΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Γεωργίας Παπαδάκη
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Όλγα Τσόλκα

Αθήνα-2021

Τριμελής Επιτροπή
Επίκουρη Καθηγήτρια: Ο. Τσόλκα
Καθηγητής :Β. Χατζόπουλος
Επίκουρος καθηγητής: Ν. Λίβος

Copyright © Γεωργία Παπαδάκη, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διδακτορικής διατριβής εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διδακτορικής διατριβής για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής διατριβής από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
I. Η πορεία προς την έκδοση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805	5
1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	5
2. Επί της ανάπτυξης της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στην ΕΕ	7
2.1. Καθιέρωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ποινικών αποφάσεων	7
2.2. Επισκόπηση των μέτρων εφαρμογής της αμοιβαίας αναγνώρισης ποινικών αποφάσεων	9
3. Ειδικότερα επί των νομικών πράξεων που είχαν θεσπιστεί πριν την έκδοση του Κανονισμού 2018/1805/ΕΕ	13
3.1. Αποφάσεις – πλαίσιο για την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης σε αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων	13
3.2. Η Οδηγία 2014/42/ΕΕ για τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων και οργάνων εγκλήματος στην ΕΕ	15
3.2.1. Κανονιστικό πλαίσιο της Οδηγίας	15
3.2.2. Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη	18
4. Η ανάγκη για ένα νέο, αποτελεσματικό σύστημα δέσμευσης και δήμευσης στο χώρο της Ένωσης	21
II. Θεμελίωση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805	21
1. Νομική βάση και βασικές αρχές για την έκδοση του Κανονισμού 2018/1805	21
2. Επιλογή του «κανονισμού» ως της κατάλληλης νομικής πράξης	23
III. Οι επιμέρους διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805 και τα εντεύθεν ζητήματα	25
1. Επί της έννοιας «διαδικασίες επί ποινικών υποθέσεων»	25
2. Ο κατάλογος των ποινικών αδικημάτων για τα οποία αίρεται το διττό αξιόποιο	26
3. Αποφάσεις δέσμευσης: Διαβίβαση, αναγνώριση και εκτέλεση	28
3.1. Διαβίβαση των αποφάσεων δέσμευσης	28
3.2. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης	29
4. Αποφάσεις δήμευσης: Διαβίβαση, αναγνώριση και εκτέλεση	33
4.1. Διαβίβαση των αποφάσεων δήμευσης	33
4.2. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης	34
5. Ρυθμίσεις για τα θιγόμενα πρόσωπα και τα θύματα	38
IV. Συμπερασματική αποτίμηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805 και της ελληνικής προσαρμογής	41
Πηγές – βιβλιογραφία - Ιστοσελίδες	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	50

Πρόλογος

Ένας από τους κυρίαρχους στόχους της ΕΕ είναι η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης. Προκειμένου να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος, προωθείται μεταξύ άλλων, στους κόλπους της Ένωσης, η στενή συνεργασία των κρατών μελών στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης, με βάση κυρίως τα άρθρα 82 έως 86 ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο εν προκειμένω της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, αφενός έχουν δημιουργηθεί ενωσιακοί φορείς που προωθούν και διευκολύνουν τη συνδρομή μεταξύ των εθνικών αρχών όπως η Eurojust, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο - το οποίο λειτουργεί κατά βάση ως μηχανισμός επαφών μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών¹-, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία - η οποία άρχισε να λειτουργεί την 1 Ιουνίου 2021-, και αφετέρου έχουν εκδοθεί νομοθετικές πράξεις που ενισχύουν τη δικαστική συνεργασία εντός της Ένωσης².

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση, όπως χαρακτηρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε της 15/16-10-1999 και ρητά πλέον κατοχυρώθηκε στη ΣΛΕΕ (άρθρο 82 παρ. 1). Με γνώμονα την τελευταία διαπίστωση, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η Ένωση έχει δεσμευθεί να εξασφαλίσει αποτελεσματικότερο εντοπισμό, δήμευση και επαναχρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης σύμφωνα με «Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης – Μια ανοιχτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες»³, εκδόθηκε ο Κανονισμός 2018/1805/ΕΕ, ο οποίος αποτελεί αντικείμενο του παρόντος πονήματος. Ο εν λόγω Κανονισμός σκοπεί στη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων. Προς τούτο θεσπίζει κανόνες, οι οποίοι υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις τις αποφάσεις δέσμευσης και τις αποφάσεις δήμευσης που έχουν εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, στο πλαίσιο διαδικασιών επί ποινικών υποθέσεων και να εκτελούν τις αποφάσεις αυτές στο έδαφός τους⁴. Κρίνεται σκόπιμο παράλληλα, να εξεταστεί στο πλαίσιο της μελέτης του ως άνω Κανονισμού, ειδικότερα η Οδηγία 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τη

¹ Παπαγιάννης Δ., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 2016, σελ.566.

² Βλ. ενδεικτικά *Ambos K.*, *European Criminal Law*, 2018, σελ. 14 επ., 411 επ., *Mitsilegas V.*, *EU Criminal Law after Lisbon*, 2016, σελ. 53 επ., *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.* και *Παπακυριάκου Θ.*, σε: *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ.*, *Στοιχεία ενωσιακού ποινικού δικαίου*, 2019, σελ. 17 επ. και 171 επ., αντίστοιχα, *Μυλωνόπουλου Χ.*, *Διεθνές & Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο*, 2021, σελ. 420 επ.

³ Σκέψη 3 Κανονισμού.

⁴ Σκέψη 12 Κανονισμού.

δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εν λόγω Οδηγία, στοχεύοντας ομοίως στην αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος μέσω της εξουδετέρωσης των προϊόντων εγκλήματος, έθεσε ελάχιστους κανόνες για τη δέσμευση και στη συνέχεια για τη δήμευση των προϊόντων και οργάνων εγκλημάτων, επιδιώκοντας σε επίπεδο ουσιαστικού δικαίου τη μεγαλύτερη εναρμόνιση των εθνικών κανόνων σ' αυτό το πεδίο.

Περαιτέρω, σημειώνεται, ότι υπάρχει έλλειψη μέχρι τούδε νομολογίας του ΔΕΕ επί του Κανονισμού καθώς και ειδικής βιβλιογραφίας, ενώ όπως εκτίθεται αναλυτικά κατωτέρω στη Χώρα μας δεν έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τη θέσπιση ελληνικών εκτελεστικών διατάξεων αναφορικά με τον Κανονισμό. Για τον λόγο αυτό η παρούσα μελέτη περιορίζεται στην προσέγγιση των διατάξεων του Κανονισμού και στα ζητήματα που ανακύπτουν για την πρακτική του εφαρμογή.

I. Η πορεία προς την έκδοση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Στο πλαίσιο ανάπτυξης ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπως προαναφέρθηκε, η Ένωση χρησιμοποιεί διάφορα νομικά εργαλεία για να επιτύχει το στόχο αυτό. Σύμφωνα με το Προοίμιο του Κανονισμού, η δέσμευση και η δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος συγκαταλέγονται στα πλέον αποτελεσματικά μέσα για την καταπολέμηση του εγκλήματος και δεδομένου ότι η εγκληματικότητα έχει συχνά διακρατικό χαρακτήρα, η αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία είναι απαραίτητη⁵. Συνακόλουθα, θα πρέπει να υφίσταται ένα νομικό πλαίσιο στην Ένωση, το οποίο να εξυπηρετεί αυτή τη συνεργασία με όσο το δυνατόν πιο σαφή, αποτελεσματικό, ενιαίο και άμεσο τρόπο γίνεται. Ελλείπει ενός τέτοιου επαρκούς πλαισίου, κρίθηκε αναγκαία η έκδοση του Κανονισμού, ήτοι μιας νομικά δεσμευτικής και άμεσα εφαρμοστέας πράξης της Ένωσης ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και των αποφάσεων δήμευσης με τον καθορισμό συναφών κανόνων⁶.

Άλλωστε, η διαμόρφωση ενός νέου νομικού πλαισίου έπρεπε να συμβαδίσει και με τις νομοθετικές εξελίξεις που επέφερε η Οδηγία 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁷. Πιο συγκεκριμένα, δεδομένου ότι κατωτέρω θα ασχοληθούμε εκτενέστερα

⁵ Σκέψη 4 του Προοιμίου.

⁶ Βλ. σχετ. Διακοίνωση της Eurojust για τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1805, 8.12.2020, σελ. 1, <https://www.eurojust.europa.eu/note-regulation-eu-20181805-mutual-recognition-freezing-orders-and-confiscation-orders>.

⁷ ΕΕ L 127, της 29-4-2014, σ.39.

με την Οδηγία αυτή, αναφέρονται εδώ συνοπτικά οι ακόλουθες σκέψεις του προοιμίου του υπό εξέταση Κανονισμού.

Με την Οδηγία 2014/42/ΕΕ, θεσπίστηκαν ελάχιστοι κανόνες για τη δέσμευση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Οι κανόνες αυτοί αφορούν στη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος, μεταξύ άλλων και σε περίπτωση ασθένειας ή φυγής του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, εφόσον έχει κινηθεί ποινική διαδικασία όσον αφορά ποινικό αδίκημα, εκτεταμένη δήμευση και δήμευση εις χείρας τρίτου, δέσμευση περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την ενδεχόμενη μεταγενέστερη δήμευσή τους κ.α., δηλαδή τύπους αποφάσεων εν γένει οι οποίοι κρίθηκε ότι πρέπει (πλέον) να περιλαμβάνονται στο νομικό πλαίσιο για την αμοιβαία αναγνώριση⁸. Μάλιστα, κατά την έκδοση της Οδηγίας αυτής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ανέφεραν με δήλωσή τους, ότι ένα αποτελεσματικό σύστημα δέσμευσης και δήμευσης στην Ένωση είναι εγγενώς συνδεδεμένο με την εύρυθμη λειτουργία της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δέσμευσης και των αποφάσεων δήμευσης, έτσι κάλεσαν την Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων αυτών⁹. Εν συνεχεία, η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, στις 2 Φεβρουαρίου 2016 σχετικά με το «Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας», υπογράμμισε την ανάγκη να διασφαλισθεί ότι οι εγκληματίες οι οποίοι χρηματοδοτούν την τρομοκρατία αποστερούνται των περιουσιακών τους στοιχείων. Για τον σκοπό αυτό μάλιστα ανέφερε ακόμη, ότι είναι απαραίτητο να διασφαλισθεί ότι όλοι οι τύποι αποφάσεων δέσμευσης και αποφάσεων δήμευσης εκτελούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό σε όλη την Ένωση μέσω της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης¹⁰. Τον Οκτώβριο του 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο έκθεσης που υπέβαλε η βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Laura Ferrara για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ζήτησε εκ νέου από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την ενίσχυση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης. Κατόπιν αυτών, ακολούθησε η πρόταση της Επιτροπής, για τον παρόντα Κανονισμό 2018/1805/ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων προδιαγραφών για τις αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης που καθορίζονται από την Οδηγία 2014/42/ΕΕ και επισημάνθηκε ότι ο Κανονισμός 2018/1805/ΕΕ, θα καταλαμβάνει όχι μόνο αποφάσεις που σχετίζονται με τα ποινικά αδικήματα τα οποία καλύπτονται από την ανωτέρω Οδηγία αλλά και αυτές που σχετίζονται με άλλα αδικήματα, δοθέντος ότι το άρθρο 82 της ΣΛΕΕ, σε σχέση με τη θέσπιση

⁸ Αιτιολογική σκέψη 7 προοιμίου του Κανονισμού.

⁹ Αιτιολογική σκέψη 8 προοιμίου του Κανονισμού.

¹⁰ Αιτιολογική σκέψη 10 προοιμίου του Κανονισμού.

κανόνων και διαδικασιών, δεν υπόκειται στον περιορισμό των ιδιαίτερος σοβαρών εγκλημάτων με διασυνοριακή διάσταση όπως υπαγορεύεται στο άρθρο 83 ΣΛΕΕ¹¹.

2. Επί της ανάπτυξης της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στην ΕΕ

Τονίστηκε ανωτέρω, αφενός η αξία της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στον ενωσιακό χώρο και αφετέρου, ότι θεμέλιος λίθος αυτής αποτελεί η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Κρίνεται επομένως, σκόπιμο για την πληρέστερη κατανόηση της λειτουργίας του Κανονισμού που βασίζεται στην ανωτέρω αρχή, να γίνει μια όλως συνοπτική αναφορά στην καθιέρωσή της και στις σχετικές ενωσιακές πράξεις εφαρμογής της στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας στον ευρωπαϊκό ποινικό χώρο.

2.1. Καθιέρωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ποινικών αποφάσεων

Η δικαστική συνδρομή, όπως είχε διαμορφωθεί στο παραδοσιακό δίκαιο της διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, αποτέλεσε για πολλές δεκαετίες τη βάση της συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Η βασική νομοθεσία στην οποία στηριζόταν η συνεργασία αυτή – μαζί με συναφείς διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες - ήταν αφενός η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως της 13-12-1957 και τα 2 πρόσθετα πρωτόκολλα αυτής¹² και αφετέρου η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Αμοιβαίας Δικαστικής Συνδρομής σε Ποινικές Υποθέσεις της 20-4-1959 και το πρόσθετο πρωτόκολλο αυτής (1978), αμφότερες υπογραφείσες στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης¹³.

Κατόπιν, η δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στηρίχθηκε και σε άλλες νομικές πράξεις, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την καταστολή της τρομοκρατίας 1977¹⁴, η Σύμβαση για την Εφαρμογή της Συμφωνίας του Σένγκεν, δυνάμει της οποίας προβλέφθηκαν ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της συνεργασίας των κρατών μελών, η Σύμβαση της 10-03-1995, για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η Σύμβαση της 27-09-1996 για την έκδοση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, και, κυρίως, η τη Σύμβαση της 29-5-2000 για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών καθώς και το πρόσθετο πρωτόκολλο αυτής (16-10-2001), τα οποία βελτίωσαν το δίκαιο της ΕΕ στο επίπεδο της δικαστικής συνδρομής¹⁵. Ωστόσο, αναζητήθηκε

¹¹ Σκέψη 14 Κανονισμού.

¹² Πρόσθετο πρωτόκολλο της 15-10-1975 και δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της 17-03-1978.

¹³ Βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 419 επ.

¹⁴ Βλ. σχετ. *Άννα Καραμόσχολου* Αντεισαγγελέας Εφετών, Εισήγηση στην ΕΣΔι με θέμα Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης – Δικαστική Συνδρομή και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις, πρόσβαση στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2021/karamoschoglou_2021.pdf.

¹⁵ Βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 424 επ.

έναν νέο τρόπο ρύθμισης της δικαστικής συνεργασίας, καθόσον το παραδοσιακό δίκαιο της δικαστικής συνδρομής, το οποίο εδράζεται στην αρχή της εθνικής κυριαρχίας των κρατών, δεν ανταποκρινόταν στις σύγχρονες προκλήσεις. Μάλιστα, αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανεπαρκές για την ευχερέστερη ανάπτυξη της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, λόγω της εξάρτησής του, συχνά, από λιγότερο αποτελεσματικούς όρους, όπως η ύπαρξη διπλού αξιοποιήσιμου, παρεμβολές της εκτελεστικής εξουσίας στη διαβίβαση και στη λήψη της τελικής απόφασης σχετικά με την ικανοποίηση των αιτημάτων συνδρομής, εκτέλεση των αιτημάτων με βάση το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης και δυνατότητα άρνησης εκτέλεσης κατ' επίκληση γενικών λόγων, όπως της διαφύλαξης της εθνικής δημόσιας τάξης ή άλλων ουσιωδών εθνικών συμφερόντων¹⁶.

Τη μεταλλαγή του τρόπου ρύθμισης της εν λόγω συνεργασίας επέφερε η καθιέρωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και στο πεδίο αυτό¹⁷. Εφαλτήριο αποτέλεσε η Συνθήκη του Άμστερνταμ που υπεγράφη στις 02-10-1997 και άρχισε να ισχύει την 01-05-1999, με την οποία διακηρύχθηκε ως στόχος της ΕΕ, η ανάπτυξη της Ένωσης ως χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ)¹⁸. Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ 15/16-06-1998, ζητήθηκε από το Συμβούλιο να καθορίσει το πεδίο εφαρμογής για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων των αντίστοιχων δικαστηρίων¹⁹, προκρίνοντας έτσι την αρχή αυτή – ήτοι της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων - ως τρόπο προώθησης της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Εν συνεχεία, με το Πρόγραμμα Δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής όσον αφορά στην άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το κείμενο του οποίου εγκρίθηκε από το Συμβούλιο «Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις» της 3 Δεκεμβρίου 1998, αποφασίστηκε μεταξύ άλλων, η λήψη μέτρων -εντός δύο ετών, από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης- για την έναρξη της διαδικασίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις²⁰. Επίσης, κεφαλαιώδους σημασίας για την αρχή αυτή ήταν η απόφαση που έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε της 15/16-10-1999. Στην ειδική σύνοδο που πραγματοποίησε με θέμα

¹⁶ Βλ., με περαιτέρω παραπομπές, Παπακυριάκου Θ., σε: Β. Σκουρής (επιμ.), Συνθήκη της Λισσαβόνας, Ερμηνεία κατ' άρθρον, 2020, σελ. 849-851.

¹⁷ Βλ. ενδεικτικά για την εν λόγω αρχή, στο πεδίο της ενωσιακής δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, *Mitsilegas V.*, ο.π., σελ. 124 επ., Παπακυριάκου Θ., σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 175 επ.

¹⁸ Άρθρο 1 στοιχείο 5 «Το άρθρο Β αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο «[...να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης...]» <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EL>.

¹⁹ Βλ. SN 150/1/98 REV I Συμπεράσματα της Προεδρίας – Κάρντιφ 15 και 16 Ιουνίου 1998, αριθμ. 39.

²⁰ C19/13/23.1.1999 II. Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, αριθμ. 45. στοιχείο στ' του Προγράμματος.

τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενέκρινε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία κατά τη γνώμη του έπρεπε να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας τόσο σε αστικά όσο και σε ποινικά θέματα εντός της ένωσης²¹ και κάλεσε το Συμβούλιο και την Επιτροπή να θεσπίσουν ένα πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Δημοσιεύτηκε κατόπιν το Πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων»²² το οποίο περιλάμβανε 24 μέτρα, προς ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών.

Έκτοτε η σημασία της αρχής αυτής προβάλλεται σε προγράμματα και σχέδια δράσης των οργάνων της Ένωσης και κατοχυρώθηκε ρητά στη Συνθήκη της Λισαβόνας (: άρθρο 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ). Άλλωστε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το θεσμικό-νομικό σύστημα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις της ΕΕ ενισχύθηκε ποιοτικά όχι μόνον με τη δεσμευτική ισχύ του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, αλλά με την κατάργηση του συστήματος των πυλώνων και την εμβάθυνση της ποινικής αρμοδιότητας του ενωσιακού νομοθέτη²³.

2.2. Επισκόπηση των μέτρων εφαρμογής της αμοιβαίας αναγνώρισης ποινικών αποφάσεων

Στο πλαίσιο εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων στην ΕΕ και της υλοποίησης των μέτρων του προγράμματος, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, εκδόθηκαν αρκετές αποφάσεις-πλαίσιο. Μετά δε τη Συνθήκη της Λισαβόνας, εκδόθηκαν περαιτέρω, επί τω σκοπώ αυτό, Οδηγίες ή Κανονισμοί. Συνοπτικά αναφέρονται οι κάτωθι νομικές πράξεις για συγκεκριμένες κατηγορίες μέτρων εφαρμογής της αμοιβαίας αναγνώρισης:

α) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων που διατάσσουν τη σύλληψη και προσαγωγή προσώπων ενώπιον της δικαιοσύνης.

Κυρίαρχη πράξη αποτελεί η απόφαση - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13-6-2002, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της

²¹ Βλ. Συμπεράσματα της Προεδρίας – Τάμπερε, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, αριθ. 33 <https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf>.

²² ΕΕ 2001/C/12/02 βλ. <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/168b00d3-a7fb-4460-a2b2-6d7b6e5f7931/language-el>.

²³ Βλ. σχετ. *Mitsilegas V.*, ο.π., σελ. 5 επ., *Ρεβολίδης Ι.*, Διεθνής δικαιοδοσία και διαδίκτυο, 2020, Η αυξημένη προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης και η ενισχυμένη δημοκρατική συμμετοχή στο νέο χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης σελ. 56.

26-2-2009, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (ΕΕΣ) και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών²⁴.

β) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων για τη συλλογή αποδείξεων

Εν πρώτοις, εκδόθηκε η απόφαση - πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην ΕΕ²⁵, η οποία σκοπούσε στην αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης με άμεσο τρόπο, έτσι ώστε να προλαμβάνεται η καταστροφή, παραποίηση, μετατόπιση, μεταφορά ή διάθεση τους. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Δέσμευσης (ΕΕΔ) είχε ως αντικείμενο μόνο τη δέσμευση, και, και όχι τη διαβίβαση των δεσμευμένων στοιχείων η οποία θα εξεταζόταν μέσω ξεχωριστού αιτήματος της χώρας έκδοσης. Λόγω της δύσκαμπτης αυτής εφαρμογής της, ακολούθησε η απόφαση-πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων προς λήψη αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων για χρήση σε ποινικές διαδικασίες²⁶, με την οποία διευκολύνθηκε η διαδικασία συλλογής των στοιχείων μέσω του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων (ΕΕΣΑΣ). Πριν ωστόσο τη λήξη μεταφοράς της προρρηθείσας απόφασης-πλαίσιο θεωρήθηκε αναγκαίο να αντικατασταθούν αυτές οι νομικές πράξεις με ένα ενιαίο νομοθετικό κείμενο, αυτό της Πράσινης Βίβλου για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ κρατών μελών και την εξασφάλιση του παραδεκτού τους²⁷, η οποία θα περιλάμβανε όλα τα είδη αποδείξεων στη βάση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Εν συνεχεία, με την Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3^{ης} Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας (ΕΕΕ) σε ποινικές υποθέσεις, επιδιώχθηκε η εγκαθίδρυση ενός συνεκτικού συστήματος που θα αντικαταστήσει όλα τα υπάρχοντα νομοθετήματα στον συγκεκριμένο τομέα, περιλαμβανομένης της απόφασης-πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ το οποίο θα καλύπτει κατά το δυνατόν όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων, θα ορίζει προθεσμίες εκτέλεσης και θα περιορίζει όσο γίνεται περισσότερο τους λόγους άρνησης²⁸. Η ΕΕΕ είναι δικαστική απόφαση, για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων

²⁴ ΕΕ L 190/1, βλ. σχετ. ΔΕΕ 10-11-2016, C-452/16 PPU, Krzysztof Marek Poltorak, ECU:EU:C:2016:858, ΔΕΕ 10-11-2016 C-477/16 PPU, Ruslanas Kovalkovas, ECLI:EU:C:2016:861, αναλυτικά για την απόφαση-πλαίσιο και τον ελληνικό νόμο ενσωμάτωσης βλ. Δ. Βούλγαρη, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, σε: Παύλου/Σάμιο (επιμ.).

²⁵ ΕΕ L 196/45β, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 454.

²⁶ ΕΕ L 350/72, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 454-455.

²⁷ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52009DC0624>, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 456.

²⁸ Σκέψη 6 του προομίου της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 456-461, αναλυτικά και για τον ελληνικό νόμο ενσωμάτωσης *Τσόλκα/Αρβανίτη* σε: Παύλου Σ./Σάμιος Θ. (επιμ.), Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, Π.Ν. Σάκκουλας, 2021.

σε ένα κράτος μέλος η οποία μετά την έκδοσή της υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται από την Οδηγία, η αρμόδια αρχή του κράτους εκτέλεσής της, οφείλει να την αναγνωρίζει τρόπον τινά αυτόματα και να μεριμνά για την εκτέλεσή της²⁹. Αξίζει να αναφερθεί, ότι ως λόγος άρνησης προβλέπεται πλέον ρητά και η περίπτωση που η εκτέλεση δεν είναι συμβατή με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 6 ΣΕΕ και ιδίως τον ΧΘΔ (άρθρο 11 παρ. 1 στοιχ. στ')³⁰.

γ) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων που επιβάλλουν ποινές στέρησης της ελευθερίας

Στην κατηγορία αυτή βασικό ρόλο έχει η απόφαση-πλαίσιο 2008/909/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27-11-2008³¹, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26-2-2009³² σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν στερητικές της ελευθερίας ποινές ή μέτρα στερητικά της ελευθερίας, για το σκοπό της εκτέλεσής τους στην ΕΕ. Αυτή η απόφαση-πλαίσιο, έχει ως αντικείμενο τη μεταφορά καταδίκων από το κράτος μέλος έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης στο κράτος μέλος του οποίου αυτοί είναι υπήκοοι ή στο οποίο έχουν τη συνήθη διαμονή τους ή με το οποίο έχουν στενούς δεσμούς, προκειμένου να εκτίσουν εκεί την ποινή στέρησης της ελευθερίας τους.

δ) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων που επιβάλλουν χρηματικές κυρώσεις

Στο επίκεντρο της κατηγορίας αυτής βρίσκεται η απόφαση-πλαίσιο 2005/214/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24-2-2005³³, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26-2-2009³⁴, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών. Η απόφαση-πλαίσιο δίδει τη δυνατότητα στις δικαστικές ή διοικητικές αρχές κάθε κράτους μέλους να διαβιβάζουν αποφάσεις που επιβάλλουν χρηματική ποινή απευθείας στις αρμόδιες αρχές άλλου κράτους μέλους, στο οποίο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο-αποδέκτης της ποινής διαθέτει περιουσιακά στοιχεία ή εισόδημα ή στο

²⁹ Εκτός εάν επικαλεστεί συγκεκριμένο λόγο μη εκτέλεσης ή αναβολής αυτής από τους οριζόμενους στην Οδηγία.

³⁰ Βλ. ενδεικτικά *Τσόλκα/Αρβανίτη* σε: Παύλου Σ./Σάμιος Θ. (επιμ.), ο.π., σελ. 73-77.

³¹ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32008F0909>.

³² Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009F0299>, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 463-464, *Παπακυριάκου Θ.*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 194-195.

³³ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005F0214-20090328&from=LT>.

³⁴ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009F0299>, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 464-465, *Παπακυριάκου Θ.*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 195-196.

οποίο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει τη συνήθη διαμονή του ή την έδρα του, αντίστοιχα, με αποτέλεσμα, την αναγνώριση και εκτέλεση της ποινής χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις.

ε) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων που επιβάλλουν μέτρα επιτήρησης, αναστολής εκτέλεσης ή απόλυσης υπό όρους

Στην κατηγορία αυτή, κυριαρχούν, αφενός, η απόφαση-πλαίσιο 2009/829/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23-10-2009, σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις περί μέτρων επιτήρησης εναλλακτικά προς την προσωρινή κράτηση³⁵ και αφετέρου, η απόφαση-πλαίσιο 2008/947/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 27-11-2008³⁶, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26-2-2009³⁷, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και αποφάσεων αναστολής εκτέλεσης της ποινής ή απόλυσης υπό όρους με σκοπό την εποπτεία των μέτρων αναστολής και των εναλλακτικών κυρώσεων³⁸. Η πρώτη νομική πράξη αφορά στο στάδιο πριν τη δίκη, θεσπίζοντας το «Ευρωπαϊκό Ένταλμα Επιτήρησης». Η δε απόφαση-πλαίσιο 2008/947/ΔΕΥ αφορά στο στάδιο μετά τη δίκη και θεσπίζει κανόνες αμοιβαίας αναγνώρισης σε διάφορες κατηγορίες εναλλακτικών προς τη στέρηση της ελευθερίας κυρώσεων και μέτρων που διευκολύνουν την πρόωρη απόλυση.

στ) Αμοιβαία αναγνώριση ερήμην αποφάσεων

Η απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26-2-2009 που τροποποίησε τις αποφάσεις-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, 2005/214/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ, 2008/909/ΔΕΥ και 2008/947/ΔΕΥ κατοχύρωσε με τον τρόπο αυτό, κοινούς κανόνες αναγνώρισης και/ή εκτέλεσης ερήμην καταδικαστικών αποφάσεων³⁹.

ζ) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων για σκοπούς πέραν της εκτέλεσης των οριζόμενων σε αυτές ποινών (κατάφαση υποτροπής, εξέταση ελαφρυντικών περιστάσεων κ.ο.κ.)

³⁵ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32009F0829>.

³⁶ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0947>.

³⁷ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32009F0299>.

³⁸ ΕΕ L 337/16-12-2008, σ. 102, βλ. σχετ. *Ambos K.*, ο.π., σελ. 465-467, *Παπακυριάκου Θ.*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 198-199.

³⁹ Βλ. σχετ. *Τσόλκα Ο.*, «Ερήμην» διεξαγωγή της ποινικής δίκης και ένδικη προστασία του «απόντος» κατηγορουμένου υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ και της ενωσιακής δικαιοταξίας, σε: Τιμητικός Τόμος Χρ. Αργυρόπουλου, 2016, ιδίως σελ. 232-234, *Παπακυριάκου Θ.*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 199.

Βασική είναι η απόφαση-πλαίσιο 2008/675/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24-7-2008, η οποία αποβλέπει στον καθορισμό των όρων που πρέπει να πληρούνται, προκειμένου να συνεκτιμώνται επ' ευκαιρία ποινικής διαδικασίας σε κράτος μέλος προηγούμενες καταδικαστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε άλλα κράτη μέλη κατά του ίδιου προσώπου για διαφορετικά πραγματικά περιστατικά⁴⁰.

η) Αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων για την προστασία θυμάτων ή μαρτύρων

Με την Οδηγία 2011/99/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13-12-2011, περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας⁴¹, εισάγονται κανόνες με τους οποίους η προστασία που παρέχεται σε θύματα ή πιθανά θύματα εγκλημάτων, μέσω της λήψης ορισμένων προστατευτικών μέτρων δυνάμει του δικαίου κάποιου κράτους μέλους, μπορεί να επεκτείνεται και σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, στο οποίο το προστατευόμενο πρόσωπο αποφασίζει να κατοικήσει ή να διαμείνει.

3. Ειδικότερα επί των νομικών πράξεων που είχαν θεσπιστεί πριν την έκδοση του Κανονισμού 2018/1805/ΕΕ

3.1. Αποφάσεις – πλαίσιο για την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης σε αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων

Το νομικό πλαίσιο, όπως ίσχυε πριν από την υιοθέτηση του Κανονισμού, αποτελείτο από την προαναφερθείσα απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22 Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁴² και από την απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6 Οκτωβρίου 2006, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση πλαίσιο 2009/299 ΔΕΥ, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης⁴³. Οι εν λόγω νομικές πράξεις είχαν ως στόχο τη διευκόλυνση της ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων σε διασυνοριακές υποθέσεις. Επίσης, είχαν ως βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και λειτουργούσαν με παρόμοιο τρόπο, καθότι όριζαν ότι οι αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζονται και εκτελούνται

⁴⁰ ΕΕ L 220/15-8-2008, σ.32 βλ. και COM (2014) 312 final, σ. 9 και 12, COM (2014) 312 final ANNEX 1, βλ. σχετ. Παπακυριάκου Θ., σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 200.

⁴¹ ΕΕ L 338/21-12-2011, σ. 2, βλ. σχετ. Παπακυριάκου Θ., σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 200-201.

⁴² ΕΕ L 196 της 2.8.2003, σ. 45.

⁴³ ΕΕ L 328 της 24.11.2006, σ. 59, βλ. σχετ. Παπακυριάκου Θ., σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 196.

στα λοιπά κράτη μέλη. Οι αποφάσεις αυτές διαβιβάζονταν μαζί με ένα πιστοποιητικό στις αρμόδιες αρχές του κράτους εκτέλεσης, το οποίο έπρεπε να τις αναγνωρίσει χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις και να λάβει τα αναγκαία για την εκτέλεσή τους μέτρα. Η έλλειψη διττού αξιοποιήσιμου για μια σειρά αδικημάτων με επαπειλούμενη ποινή τουλάχιστον τριών ετών φυλάκισης στο κράτος έκδοσης, δεν αποτελούσε λόγο απόρριψης της αναγνώρισης και εκτέλεσης της οικείας απόφασης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, η εκτέλεση μπορούσε να απορριφθεί, εάν το έγκλημα το οποίο αφορούσε η απόφαση δέσμευσης ή δήμευσης δεν αποτελούσε ποινικό αδίκημα σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης. Αναλόγως των περιπτώσεων, οι δύο αυτές αποφάσεις-πλαίσιο επέτρεπαν και άλλους λόγους απόρριψης⁴⁴. Από τις εκθέσεις αξιολόγησης της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή τους στην έννομη τάξη των κρατών μελών προέκυψε ότι το υφιστάμενο καθεστώς για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης δεν είναι πλήρως αποτελεσματικό, καθόσον οι εν λόγω νομικές πράξεις δεν έχουν υλοποιηθεί ούτε εφαρμοσθεί ομοιόμορφα στα κράτη μέλη. Τούτο είχε οδηγήσει σε ανεπάρκειες ως προς την αμοιβαία αναγνώριση και σε ατελή διασυνοριακή συνεργασία⁴⁵.

Δέον ωστόσο, να αναφερθούν και κάποιες άλλες νομικές πράξεις, στις οποίες διαλαμβάνονταν μέτρα εναρμόνισης και οι οποίες προσπάθησαν να συνεισφέρουν με τις ρυθμίσεις τους στην εν γένει ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών στο πεδίο αυτό. Ειδικότερα, αυτές είναι:

(α) Η απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26-6-2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος⁴⁶, η οποία υποχρέωνε τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, να εντάξουν στη νομοθεσία τους τη «δήμευση αξίας», ήτοι τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων ίσης αξίας με αυτή των άμεσων προϊόντων ή οργάνων του εγκλήματος, όταν ήταν αδύνατη η δήμευση των τελευταίων.

(β) Η απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24-2-2005 για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος⁴⁷, η οποία απαιτούσε από όλα τα κράτη μέλη να θέσουν σε εφαρμογή αποτελεσματικά μέτρα για να καταστεί δυνατή η απλή δήμευση των οργάνων και προϊόντων εγκλήματος για όλα τα ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Παράλληλα, ανάμεσα σε άλλες ρυθμίσεις

⁴⁴ Βλ. Αιτιολογική έκθεση πρότασης Επιτροπής για τον Κανονισμό 2018/1805/ΕΕ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0819&from=EN>.

⁴⁵ Σκέψη 6 Κανονισμού.

⁴⁶ ΕΕ L 182/5-7-2001, σ. 1.

⁴⁷ ΕΕ L 68/15-3-2005, σ. 49.

υποχρέωνε τα κράτη μέλη, επί περιπτώσεων συγκεκριμένων (σοβαρών) αδικημάτων που διαπράττονται στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, να καθίσταται δυνατή η «εκτεταμένη δήμευση», κατά την οποία περιουσιακά στοιχεία που εικάζεται ότι έχουν εγκληματική προέλευση, να δημεύονται ανεξαρτήτως συνδέσεως τους με συγκεκριμένη εγκληματική συμπεριφορά. Ωστόσο, το επίπεδο εναρμόνισης που θεσπίστηκε με την πράξη αυτή ήταν πολύ χαμηλό και δεν κατάφερε να αντιμετωπίσει την πολυμορφία των εθνικών νομικών καθεστώτων δήμευσης.

(γ) Η απόφαση 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου⁴⁸ με αντικείμενο την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων, με την οποία όφειλαν τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ή να ορίσουν εθνικές υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων («ΥΑΠΣ») ως εθνικά κεντρικά σημεία επαφής που διευκολύνουν, μέσω ενισχυμένης συνεργασίας, την ταχύτερη δυνατή ανίχνευση και εντοπισμό, σε ολόκληρη την ΕΕ, των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από τις εγκληματικές δραστηριότητες.

(δ) Η προαναφερθείσα Οδηγία 2014/42/ΕΕ, της 3ης Απριλίου 2014, σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αντικατέστησε μεν ορισμένες διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου, εξακολούθησε όμως να ισχύει για όλα τα ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, όσον αφορά την απλή δήμευση, δοθέντος ότι η Οδηγία μπορούσε να καλύψει μόνο τα λεγόμενα «ευρωεγκλήματα».

3.2. Η Οδηγία 2014/42/ΕΕ για τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων και οργάνων εγκλήματος στην ΕΕ

3.2.1. Κανονιστικό πλαίσιο της Οδηγίας

Όπως προκύπτει ήδη από τις πρώτες σκέψεις του προοιμίου της Οδηγίας, με δεδομένο ότι το κύριο κίνητρο του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, περιλαμβανομένων των εγκληματικών οργανώσεων τύπου μαφίας, είναι το οικονομικό κέρδος, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διαθέτουν τα μέσα, ώστε να εντοπίζουν, να δεσμεύουν, να διαχειρίζονται και να δημεύουν τα προϊόντα εγκλήματος. Ωστόσο, η αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος θα πρέπει να επιτυγχάνεται με την εξουδετέρωση των προϊόντων εγκλήματος και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επεκτείνεται σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες⁴⁹. Η αυξανόμενη ανάγκη

⁴⁸ ΕΕ L 332/18-12-2007, σ. 103.

⁴⁹ Αιτιολογική σκέψη 1 του Προοιμίου της Οδηγίας.

αποτελεσματικής διεθνούς συνεργασίας για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων και αμοιβαίας νομικής συνδρομής τονίζεται και από το γεγονός ότι το οργανωμένο έγκλημα δρα πέρα από τα σύνορα και αποκτά όλο και περισσότερα περιουσιακά στοιχεία σε κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες (εκτός βάσης των κρατών μελών)⁵⁰. Η δήμευση και η δέσμευση συνιστούν αποτελεσματικές μεθόδους καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος αν και οι μέθοδοι αυτοί χρησιμοποιούνται ελάχιστα. Περαιτέρω, όπως προαναφέρθηκε, στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων σχετικά με τη δήμευση και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων τονίζεται η σημασία του αποτελεσματικότερου εντοπισμού, της δήμευσης και της επαναχρησιμοποίησης περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης⁵¹.

Εν προκειμένω, λοιπόν, η Οδηγία 2014/42/ΕΕ καθορίζει ελάχιστους κανόνες για τη δέσμευση και στη συνέχεια για τη δήμευση των προϊόντων και οργάνων εγκλημάτων, επιδιώκοντας μεγαλύτερη εναρμόνιση των εθνικών κανόνων σ' αυτό το πεδίο, με αναφορά καταρχήν στα ποινικά αδικήματα που έχουν αποτελέσει ήδη αντικείμενο εναρμόνισης με πράξεις της ΕΕ⁵². Μεταξύ άλλων, θεωρεί ως προϊόντα εγκλήματος όχι μόνο τα άμεσα που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα αλλά και έμμεσα οφέλη (περιλαμβανομένης της μεταγενέστερης επανεπένδυσης ή μετατροπής άμεσων προϊόντων)⁵³. Επίσης ορίζει ως περιουσιακό στοιχείο που μπορεί να υπόκειται σε δέσμευση και δήμευση και νομικά έγγραφα ή πράξεις που πιστοποιούν έναν τίτλο ή δικαίωμα επί του εν λόγω περιουσιακού στοιχείου. Τέτοια έγγραφα ή πράξεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, χρηματοοικονομικά μέσα ή έγγραφα που μπορούν να δικαιολογήσουν απαιτήσεις πιστωτών και συνήθως βρίσκονται στην κατοχή του προσώπου που επηρεάζεται από τις σχετικές διαδικασίες. Περαιτέρω, διευρύνει την έννοια των προϊόντων, διατηρώντας τη δυνατότητα της «δήμευσης αξίας», προβλέπει πέραν των περιπτώσεων της κανονικής, στηριζόμενης σε ποινική καταδίκη δήμευσης (*conviction based confiscation*), και περιπτώσεις δήμευσης χωρίς ποινική καταδίκη (*non conviction based confiscation*), όταν λόγω φυγής ή ασθένειας του διωκόμενου καθίσταται αδύνατη η ομαλή συνέχιση της ποινικής διαδικασίας και, κατ' επέκταση η έκδοση καταδικαστικής ποινικής απόφασης⁵⁴. Επιπλέον, καθορίζει ειδικότερους κανόνες σχετικά με

⁵⁰ Αιτιολογική σκέψη 2 του Προοιμίου της Οδηγίας.

⁵¹ Αιτιολογική σκέψη 6 του Προοιμίου της Οδηγίας.

⁵² Άρθρο 3 Οδηγίας, βλ. σχετ. *Simonato M*, Directive 2014/42/EU and Non-Conviction Based Confiscation: A Step Forward on Asset Recovery?, *New Journal of European Criminal Law* 2015, σελ. 195-212.

⁵³ Αιτιολογική σκέψη 11 του Προοιμίου της Οδηγίας, βλ. σχετ. *Simonato M*, ο.π., *New Journal of European Criminal Law* 2015, σελ. 196, 197.

⁵⁴ Άρθρο 4 Οδηγίας, βλ. σχετ. *Παπακυριάκου Θ.*, σε: *Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ.*, ο.π., σελ. 197, *Simonato M*, ο.π., *New Journal of European Criminal Law* 2015, σελ. 197 επ.

την εκτεταμένη δήμευση, διευκολύνοντας την επιβολή της, π.χ. όταν το δικαστήριο κρίνει, σταθμίζοντας τις πιθανότητες, ή ευλόγως πιθανολογεί ότι συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο έχει αποκτηθεί από εγκληματική συμπεριφορά παρά από άλλες δραστηριότητες, επειδή τα περιουσιακά στοιχεία του εξεταζόμενου προσώπου είναι δυσανάλογα προς το νόμιμο εισόδημά του⁵⁵, επιτρέπει τη δήμευση εις χείρας τρίτων, όταν ένα περιουσιακό στοιχείο έχει μεταβιβαστεί από τον ύποπτο σε τρίτο ή έχει αποκτηθεί από τρίτο, ο οποίος γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι σκοπός της μεταβίβασης ή απόκτησης ήταν να αποφευχθεί η δήμευση⁵⁶. Τέλος, εισάγει υποχρεώσεις των κρατών μελών σε σχέση με τη διαχείριση δεσμευόμενων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. μέσω ίδρυσης συναφών υπηρεσιών διαχείρισης), προκειμένου αυτά να μην χάνουν την οικονομική τους αξία πριν από την τελική δήμευσή τους⁵⁷.

Το δε νομικό πλαίσιο της Ένωσης, που ίσχυε μέχρι την έκδοση της Οδηγίας, σχετικά με τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων συντίθετο από τις εξής νομικές πράξεις: Κοινή δράση 98/699/ΔΕΥ (για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος), απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ του Συμβουλίου (για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος), απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου (σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ε.Ε.), απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου (για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος) την οποία αντικαθιστά κατά το πλείστον η απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου (σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης). Πλην όμως, από τις εκθέσεις εφαρμογής τους καταδείχθηκε ότι τα καθεστώτα αυτά δεν ήταν πλήρως αποτελεσματικά, λόγω των διαφορών που διαπιστώθηκαν στα δικαιικά συστήματα των κρατών μελών. Επομένως, με την Οδηγία, σκοπήθηκε, η προσέγγιση των εθνικών δικαίων.

Η θέσπιση της εν λόγω Οδηγίας έχει ως νομική βάση το άρθρο 83 παρ. 1 ΣΛΕΕ⁵⁸. Ωστόσο, η βάση αυτή που αναφέρεται στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο, δεν φαίνεται να

⁵⁵ Άρθρο 5 και σκέψη 21 του προοιμίου της Οδηγίας, βλ. σχετ. ΔΕΕ 21.10.2021, συνεκδ. υποθέσεις C-845/19 C-863/19.

⁵⁶ Άρθρο 6 και σκέψη 24 του προοιμίου της Οδηγίας, βλ. σχετ. *Simonato M*, ο.π., *New Journal of European Criminal Law* 2015, σελ. 201 επ.

⁵⁷ Βλ. σχετ. *Παπακυριάκου Θ.*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 197, *Τσόλκα Ο.*, *Συστηματική προσέγγιση και ζητήματα ερμηνείας του ν. 4312/2014 για τη «ρύθμιση δεσμευμένων ή κατασχεμένων χρηματικών απαιτήσεων και μετρητών»*, ΝοΒ 2016, σελ. 2003-2011.

⁵⁸ «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτερας σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει

καλύπτει όλο το φάσμα των προβλεπόμενων ρυθμίσεων. Αυτό συμβαίνει, διότι πέραν των όσων επιχείρησε η Οδηγία να ρυθμίσει μέσω των προβλεπόμενων κυρώσεων με τη μορφή της παρεπόμενης ποινής της δήμευσης - για ειδικότερα αδικήματα που πλήττουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης για τα οποία έχει νομοθετήσει συναφώς σε προγενέστερο χρόνο - η πρόβλεψη του δέσμευσης ως μέτρου δικονομικού καταναγκασμού που θίγει μάλιστα θεμελιώδη δικαιώματα, δεν δύναται να εδράζεται στην ίδια νομική βάση.

3.2.2. Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη

Με τον ν. 4478/2017 (ΦΕΚ 91 Α'/23.06.2017), ενσωματώθηκε η Οδηγία 2014/42/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη. Ωστόσο, ήδη με τον ν. 3691/2008 «περί νομιμοποίησης εσόδων», είχαν ενσωματωθεί πολλές από τις διατάξεις που προέβλεπε η Οδηγία. Εν προκειμένω, με τον ανωτέρω νόμο ενσωμάτωσης έλαβαν χώρα οι εξής μεταβολές σε σχέση με το παλαιότερο καθεστώς: α) Περιλαμβάνονται, πλέον, ρητώς στα δημευτέα και αντικείμενα εμμέσως αποκτηθέντα από εγκληματικές πράξεις, έτσι ώστε δημευτέα να θεωρούνται όχι μόνο υλικά αντικείμενα ως συνέβαινε με το προγενέστερο καθεστώς, αλλά και εν γένει περιουσιακά στοιχεία. Συνεπώς, μπορούν πλέον να δημευτούν και περιουσιακά δικαιώματα (εμπράγματα, ενοχικά κ.ο.κ.). Σκοπείται η ομοιογενής αντιμετώπιση τόσο σε επίπεδο γενικού ποινικού δικαίου όσο και ειδικότερων ποινικών νόμων. β) Υιοθετούνται (άρθρο 4 Οδηγίας – άρθρο 6 νόμου), επιπρόσθετες, προβλέψεις που αφορούν: i) Στη δήμευση επί περιπτώσεων ανάμειξης των αντικειμένων με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, οπότε η δήμευση επιβάλλεται μέχρι του ποσού της αξίας των ως άνω αναμειχθέντων αντικείμενων, ii) στη δυνατότητα αναπληρωματικής δήμευσης⁵⁹, iii) στη δυνατότητα επιβολής χρηματικής ποινής αντί δήμευσης, μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στην αξία των μη δυνάμενων να δημευθούν αντικειμένων⁶⁰ και iv) στη δήμευση εις χείρας τρίτων.

Δέον, να επισημανθεί ότι με το νέο νομοθετικό καθεστώς εισήχθησαν (άρθρο 76 καταργηθέντος ΠΚ - άρθρο 68 νέου ΠΚ), το πρώτον, κατευθυντήριες γραμμές προς τις δικαστικές αρχές όσον αφορά στην αρχή της αναλογικότητας κατά τη διαμόρφωση κρίσης περί επιβολής δήμευσης ενώ παράλληλα προβλέπεται ότι τα δημευτέα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και προς αποκατάσταση του θύματος.

ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση. Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής: τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ζέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα.[...]».

⁵⁹ Κατ' αντιστοιχία προς όσα ίσχυαν, ήδη, στο άρθρο 46 παρ. 2 του προϋσχύσαντος νόμου 3691/2008.

⁶⁰ Κατ' αντιστοιχία προς όσα ίσχυαν, ήδη, στο άρθρο 46 παρ. 2 του προϋσχύσαντος νόμου ν. 3691/2008.

Μετά το ν. 4478/2017, ο οποίος αναμόρφωσε πλήρως τις προγενέστερες ρυθμίσεις με σκοπό την ενσωμάτωση ευρωπαϊκών κατευθύνσεων, προκύπτει η σαφής πρόθεση εναρμόνισης των διατάξεων του άρθρου 76 του καταργηθέντος ΠΚ με αντίστοιχες ειδικότερων ποινικών νόμων. Επειδή, όμως η δήμευση προβλέπεται σε πληθώρα διατάξεων ειδικών ποινικών νόμων οι οποίες διαφέρουν, από την ως άνω γενική ρύθμιση, είτε ως προς τον προσδιορισμό του δημευτέου, είτε ως προς τις προϋποθέσεις επιβολής της δήμευσης, ελλείπει η διαδικαστική συνέπεια στην κοινή αντιμετώπιση όμοιων καταστάσεων, ενώ δεν είναι πάντοτε ευχερώς διαγνώσιμο αν επιβάλλεται ως παρεπόμενη ποινή ή ως μέτρο ασφαλείας. Περαιτέρω, καίτοι σκοπός του νομοθέτη είναι να στερήσει από το δράστη ακόμη και την απώτατη δυνατή ωφέλεια που προέρχεται από την εγκληματική του δραστηριότητα, η ευρεία διατύπωση ήδη από την Οδηγία και κατόπιν κατά την ενσωμάτωση αυτής, φαίνεται, μάλλον, να καθιστά απεριόριστη τη δήμευση και των απώτερων υποκαταστάτων δίχως περαιτέρω εξειδίκευση. Η διαδικασία δε της δέσμευσης δεν προβλέφθηκε ειδικότερα παρά μόνο όπου οριζόταν ήδη σε ειδικό ποινικό νόμο. Σημειώνεται δε, ότι ο ν. 4478/2017 συνιστά πολυνομοθέτημα «μαμούθ», με τεράστιο όγκο και ανομοιογενείς διατάξεις στο περιεχόμενο του οποίου σωρεύτηκε πλήθος ενωσιακών πράξεων που έπρεπε να ενσωματωθούν στην ελληνική έννομη τάξη, χωρίς ωστόσο να έχει προηγηθεί η απαιτούμενη συστηματική επεξεργασία τους.

Μια άλλη σημαντική πρόβλεψη, της Οδηγίας είναι η διαλαμβανόμενη στο προαναφερθέν άρθρο 10 αυτής περί θέσπισης υπηρεσίας κεντρικής διαχείρισης των δημευθέντων και δεσμευθέντων περιουσιακών στοιχείων, η οποία ενσωματώθηκε με τον ν. 4478/2017 για την ενσωμάτωση της Οδηγίας. Όπως αναφέρεται στην έκθεση Αξιολόγησης του Ισχύοντος Θεσμικού Πλαισίου για την Ανάκτηση Περιουσιακών Στοιχείων⁶¹ του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, που πηγάζουν από εγκληματικές δραστηριότητες στις 13 Απριλίου 2018, δημοσιεύθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση 24256/18, προς καθορισμό του Τμήματος Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Αμοιβαίας Συνδρομής (ARO) του Σ.Δ.Ο.Ε. ως φορέα με αρμοδιότητα τη διαχείριση των δημευμένων και δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, το ARO του Σ.Δ.Ο.Ε. είναι η νέα Ελληνική Υπηρεσία Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων (ΕΥΑΠΣ). Η Ομάδα του ΟΟΣΑ πραγματοποίησε συναντήσεις διαβουλεύσεων και ημερίδες με τις ελληνικές αρχές τον Φεβρουάριο και τον Νοέμβριο 2017. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων, οι ελληνικές αρχές δεν επισήμαναν ότι προβλεπόταν μεταρρύθμιση του ARO του Σ.Δ.Ο.Ε. Δεδομένου ότι η έκθεση αξιολόγησης οριστικοποιήθηκε

⁶¹ <https://search.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Greece-Asset-Recovery-Institutional-Analysis-EL.pdf>.

στα τέλη του Απριλίου 2018, η κοινή υπουργική απόφαση δεν είχε τύχει πλήρους εφαρμογής στην πράξη κατά τον χρόνο σύνταξής της. Ούτε και προέκυψαν νεότερα διαφορετικά στοιχεία από την έρευνα της γράφουσας μέχρι σήμερα. Επομένως, η Ελλάδα δεν διαθέτει, προς το παρόν, κάποιο επαρκές πρόγραμμα διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η χώρα να χάνει, μέρα με τη μέρα, την αξία των κατασχεμένων περιουσιακών στοιχείων της. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι σχετικές ενέργειες προς ενσωμάτωση τους ως άνω άρθρου της Οδηγίας, από άλλες χώρες κράτη μέλη. Η Γαλλία, ίδρυσε την υπηρεσία ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων, που ονομάζεται Κεντρική Διεύθυνση Ποινικών Ερευνών (Plateforme d'Identification des Avoirs Criminels - PIAC). Η PIAC υπάγεται στην Εθνική Αστυνομία της χώρας, λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εσωτερικών και συγκροτείται από αξιωματικούς της αστυνομίας και της χωροφυλακής. Στις αρμοδιότητες της PIAC ανήκει η αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με εγκληματική δραστηριότητα, και έχει παράλληλα, το δικαίωμα να διενεργεί έρευνες υπό την εποπτεία της δικαστικής αρχής. Επιπλέον, όταν ένας υπάλληλος της PIAC αναγνωρίσει περιουσιακά στοιχεία, τα οποία πρέπει να κατασχεθούν, οφείλει να ενημερώνει τον αρμόδιο εισαγγελέα προκειμένου να προβεί στις περαιτέρω ενέργειες. Στο Βέλγιο, τα ζητήματα ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων υπάγονται στην αρμοδιότητα του βελγικού Κεντρικού Γραφείου Κατάσχεσης και Δήμευσης - COSC. Το COSC στεγάζεται στο Γραφείο του Εισαγγελέα από τον οποίο διοικείται και στελεχώνεται από αξιωματικούς συνδέσμους του Υπουργείου Δικαιοσύνης, του Υπουργείου Οικονομικών και της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας. Διοικείται από τον εισαγγελέα. Το COSC βοηθά τις δικαστικές και αστυνομικές αρχές να κατάσχουν και να δημεύουν περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με εγκληματικές δραστηριότητες. Επίσης, συντονίζει την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης, από κοινού με την Ομοσπονδιακή Δημόσια Υπηρεσία Οικονομικών (γνωστή ως το βελγικό Υπουργείο Οικονομικών). Επίσης, στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2014 ιδρύθηκε, υπό την αιγίδα της Εισαγγελίας του Στέμματος, η Υπηρεσία Προϊόντων Εγκλήματος (Proceeds of Crime Service), η οποία είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη όλων των διαταγών δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η Υπηρεσία Προϊόντων Εγκλήματος διοικείται από έναν επικεφαλής Εισαγγελέα του Στέμματος, ο οποίος επικουρείται από έναν Αναπληρωτή Εισαγγελέα του Στέμματος που είναι υπεύθυνος για την καθημερινή της λειτουργία⁶².

⁶² ο.π. υποσημ. 61.

4. Η ανάγκη για ένα νέο, αποτελεσματικό σύστημα δέσμευσης και δήμευσης στο χώρο της Ένωσης

Εν κατακλείδι, παρατηρούμε ότι ήδη από την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, προέκυψαν αρκετά κενά. Η έλλειψη συστηματικής αντιμετώπισης της δέσμευσης και της δήμευσης και ομοιογένειας με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις που προβλέπονται σε ειδικούς ποινικούς νόμους είναι εμφανής. Η αναλυτική και σαφής ρύθμιση τους στο πλαίσιο του ΠΚ και του ΚΠΔ, δεν προκύπτει. Με αποτέλεσμα, παρά την νομοθέτηση προς τη σωστή κατεύθυνση και τις όποιες καινοτομίες αναφέρθηκαν, σημαντικά ζητήματα, όπως το εύρος της δήμευσης, η διαδικασία της δέσμευσης, η υπηρεσία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, τα δικαιώματα τρίτων αμέτοχων επί προσβολής τους από αυτές τις διαδικασίες να μην είναι ρυθμισμένα ή επαρκώς ρυθμισμένα. Περαιτέρω, το γεγονός ότι οι περισσότερες διατάξεις της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, αφορούν τη δήμευση, που εδράζεται ως προελέχθη στο άρθρο 83 παρ. 1 ΣΛΕΕ, δημιουργεί μια σαφώς μεγαλύτερη υποχρέωση ενσωμάτωσης, η οποία δεν φαίνεται να εκπληρώθηκε στο ακέραιο. Επομένως, είναι εμφανές, εξετάζοντας έστω από την εγχώρια σκοπιά την ενσωμάτωση της Οδηγίας, ότι εφόσον υπάρχει ήδη έλλειψη σαφούς και πλήρως λειτουργικού συστήματος που αφορά στη δέσμευση και τη δήμευση σε εθνικό επίπεδο, όταν προκύψει η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών μέσω της αναγνώρισης των σχετικών αποφάσεων, εάν δεν υπάρχει μια άμεσα δεσμευτική πράξη από τον Ευρωπαϊό νομοθέτη, ο μηχανισμός αυτός θα είναι πιο δύσκαμπτος και πολύ πιθανόν να μην αποφέρει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Άλλωστε, αυτοί ήταν και οι βασικοί λόγοι που προκάλεσαν την πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση του Κανονισμού.

II. Θεμελίωση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805

1. Νομική βάση και βασικές αρχές για την έκδοση του Κανονισμού 2018/1805

Από το προοίμιο του Κανονισμού 2018/1805/ΕΕ προκύπτει ότι η έκδοση της προκειμένης νομικής πράξης εδράζεται στο άρθρο 82 παράγραφος 1 στοιχείο α). Η νομοθετική διαδικασία που ακολουθήθηκε εν προκειμένω είναι η συνήθης, η οποία προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 289, 294 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, μετά από τη σχετική πρόταση της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθόρισε τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση και τη διαβίβασε στο Συμβούλιο, το οποίο την ενέκρινε και κατόπιν εξέδωσε την πράξη⁶³.

⁶³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=celex:32018R1805>

Στο άρθρο 82 παράγραφος 1 στοιχείο α) της ΣΛΕΕ προβλέπεται ότι η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 και στο άρθρο 83. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, λαμβάνουν μέτρα που αφορούν (μεταξύ άλλων) τον καθορισμό κανόνων και διαδικασιών για να εξασφαλίζεται η αναγνώριση, σε ολόκληρη την Ένωση, όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Από τις ανωτέρω διατάξεις καθίσταται σαφές ότι στην ΕΕ προωθείται η δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της, μέσω των θεσμικών της οργάνων με στόχο την επίτευξη της απονομής δικαιοσύνης στους πολίτες της και την καταστολή του εγκλήματος⁶⁴. Μέσω της συνεργασίας αυτής, κάθε κράτος μέλος αντιμετωπίζει τις εκδοθείσες από άλλο κράτος μέλος αποφάσεις και διαταγές, σαν να είχαν εκδοθεί από τις δικές του αρχές υπό το πρίσμα της αποδοχής της διαφορετικότητας των δικαιοσύνης τους συστημάτων⁶⁵.

Η συνεργασία δε αυτή που επιδιώκεται από τον Κανονισμό, αποτελείται από δύο διακριτά μεταξύ τους αλλά και άρρηκτα συνδεδεμένα στάδια, αφενός της αναγνώρισης των αποφάσεων και διαταγών από κάθε κράτος μέλος και αφετέρου της εκτέλεσής τους από το κράτος μέλος στο οποίο ζητείται να αναγνωριστούν και συνακόλουθα να εκτελεστούν. Περαιτέρω, προκύπτει από το ως άνω άρθρο, ότι μολονότι η αμοιβαία αναγνώριση ανάγεται σε βασικό εργαλείο της δικαστικής συνεργασίας, δίδεται η αρμοδιότητα στην ΕΕ να λαμβάνει μέτρα που περιλαμβάνουν την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους προβλεπόμενους στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και στο άρθρο 83 ΣΛΕΕ τομείς⁶⁶. Στην πρόβλεψη αυτή εμπεριέχεται η σκέψη ότι αν και τα σύγχρονα κράτη μέλη της ΕΕ αναμένεται να δικαιοδοτούν με σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και να υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη ότι οι αποφάσεις τους βασίζονται σε κοινές δικαιοκρατικές αξίες, η εναρμόνιση των συστημάτων τους μέσω του Ευρωπαϊκού νομοθέτη, με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων, είναι μια επιπλέον εγγύηση της δημιουργίας πραγματικής εμπιστοσύνης ώστε να διασφαλίζεται κατόπιν η ομαλή δικαστική συνεργασία μεταξύ τους. Εξάλλου, η Ένωση δύναται να λάβει μέτρα, τα οποία όμως θα πρέπει να είναι σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και χωρίς υπέρβαση των αναγκαίων ορίων για την επίτευξη του στόχου της, όπως ειδικά ορίζεται στο άρθρο 5 ΣΕΕ.

⁶⁴ Βλ. σχετ. *Mitsilegas V.*, ο.π., σελ. 14 επ., Παπακυριάκου Θ., σε: Β. Σκουρής (επιμ.), ο.π., σελ. 846.

⁶⁵ Βλ. *Mitsilegas V.*, ο.π., σελ. 125 επ., Τσόγκα Ο., σε: Τσόγκα/Αρβανίτη, ο.π., ΕισΠαρ Ν. 4489/2017.

⁶⁶ Βλ. σχετ. *Mitsilegas V.*, ο.π., σελ. 57 επ., Παπακυριάκου Θ., σε: Β. Σκουρής (επιμ.), ο.π., σελ. 847.

Στο προοίμιο δε του Κανονισμού, τονίζεται ότι η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, η οποία βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και στην άμεση εκτέλεση των αποφάσεων, προϋποθέτει την εμπιστοσύνη ότι οι αποφάσεις που θα αναγνωριστούν και θα εκτελεσθούν εκδίδονται πάντοτε σύμφωνα με τις αρχές της νομιμότητας, της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Καθώς επίσης και ότι τα δικαιώματα των προσώπων που θίγονται από απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμευσης θα πρέπει να προστατεύονται⁶⁷. Ακόμη, αναφέρεται ότι ο Κανονισμός δεν έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ⁶⁸ και ότι σέβεται (ο Κανονισμός) τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον ΧΘΔ της ΕΕ και την ΕΣΔΑ⁶⁹. Περαιτέρω, ως υποχρεωτική κατεύθυνση προς τα κράτη μέλη, ο Κανονισμός, επισημαίνει ότι η αρχή έκδοσης θα πρέπει να μεριμνά ώστε να τηρούνται οι αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας κατά την έκδοση απόφασης δέσμευσης ή δήμευσης. Όταν δεν εφαρμόζεται ο Κανονισμός, η απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμευσης θα πρέπει να εκδίδεται και να διαβιβάζεται σε αρχή εκτέλεσης σε άλλο κράτος μόνο όταν θα μπορούσε να είχε εκδοθεί και χρησιμοποιηθεί σε αποκλειστικά εγχώρια υπόθεση. Η αρχή έκδοσης θα πρέπει να είναι υπεύθυνη για την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των εν λόγω αποφάσεων σε κάθε υπόθεση, δεδομένου ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης και αποφάσεων δήμευσης δεν θα πρέπει να απορρίπτονται για λόγους άλλους από αυτούς που προβλέπονται στον Κανονισμό.

2. Επιλογή του «κανονισμού» ως της κατάλληλης νομικής πράξης

Κατά την παρουσίαση της πρότασής της, η Επιτροπή⁷⁰, εκθέτει μεταξύ άλλων και τους λόγους, οι οποίοι την οδήγησαν ώστε να καταλήξει στην επιλογή της συγκεκριμένης νομικής πράξης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην ως άνω πρόταση της Επιτροπής, ένας μηχανισμός αμοιβαίας αναγνώρισης θα πρέπει να επιτρέπει στα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν και να εκτελούν την απόφαση δέσμευσης ή την απόφαση δήμευσης που έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, χωρίς ενδιάμεσες διατυπώσεις. Αναφέρει μάλιστα η Επιτροπή, ότι ο προτεινόμενος, κανονισμός θα καλύπτει την αμοιβαία αναγνώριση κάθε τύπου απόφασης δέσμευσης και δήμευσης που θα έχει εκδοθεί στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων εκτεταμένης δήμευσης, των αποφάσεων δήμευσης εις

⁶⁷ Αιτιολογική σκέψη 15 προοιμίου του Κανονισμού.

⁶⁸ Αιτιολογική σκέψη 16 προοιμίου του Κανονισμού.

⁶⁹ Αιτιολογική σκέψη 17 προοιμίου του Κανονισμού.

⁷⁰ COM(2016) 819 final.

χειράς τρίτου και των μη βασιζόμενων σε καταδίκη αποφάσεων δήμευσης. Επίσης, προβάλλει ως επιπλέον επιχείρημα υπέρ της επιλογής του κανονισμού, ότι λόγω του ότι η νομοθετική πρόταση αφορά στις διασυνοριακές διαδικασίες, όπου απαιτούνται ενιαίοι κανόνες, δεν υπάρχει λόγος να παρασχεθεί στα κράτη μέλη η ευχέρεια να μεταφέρουν τους εν λόγω κανόνες στο εθνικό τους δίκαιο. Επισημαίνει περαιτέρω, ότι ένας κανονισμός έχει άμεση εφαρμογή, παρέχει σαφήνεια και μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου, και αποφεύγει τα προβλήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο που ανέκυψαν με τις αποφάσεις-πλαίσιο για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης. Για τους λόγους αυτούς, καταλήγει ότι η πιο κατάλληλη μορφή για την παρούσα πράξη αμοιβαίας αναγνώρισης θεωρείται ότι είναι ο κανονισμός⁷¹.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι πράγματι, για πρώτη φορά αξιοποιείται η δυνατότητα χρήσης του συγκεκριμένου νομικού εργαλείου, το οποίο ως προελέχθη θέτει άμεσα εφαρμοστέους κανόνες, οι οποίοι δεν χρήζουν καταρχήν μεταφοράς στα εθνικά δίκαια με εθνικούς νόμους. Η δε ιδιαιτερότητα αλλά και η μη συχνή επιλογή της εν λόγω νομικής πράξης, επισημαίνεται και στο προοίμιο του ίδιου του Κανονισμού⁷², στο οποίο αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι : *«Η νομική μορφή της παρούσας πράξης δεν θα πρέπει να αποτελέσει προηγούμενο για μελλοντικές νομικές πράξεις της Ένωσης στο πεδίο της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. Η επιλογή της νομικής μορφής για τις μελλοντικές νομικές πράξεις της Ένωσης θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά, για κάθε περίπτωση χωριστά, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων παραγόντων, της αποτελεσματικότητας της νομικής πράξης καθώς και των αρχών της αναλογικότητας και της επικουρικότητας»*. Από τη σκέψη αυτή, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η επιλογή του «κανονισμού» έγινε σκόπιμα και κατόπιν εξέτασης της εμπειρικής πραγματικότητας από τον Ευρωπαϊκό νομοθέτη, επί τω βέλτιστω συμφέρον των κρατών μελών, για όλους τους λόγους που προεκτέθηκαν και αφού κρίθηκε ότι υπήρχε η σχετική ανάγκη. Ελήφθη, ωστόσο, σημαντικά υπόψη, όπως προκύπτει, ότι η θέσπιση άμεσα εφαρμοστέων κανόνων είναι δυνατόν να εκληφθεί από τα κράτη μέλη ως μια ιδιαίτερη μορφή πίεσης, ίσως και παρέμβασης στις εθνικές έννομες τάξεις - ασχέτως του ότι ο κίνδυνος αυτός δεν βάρυνε τελικώς περισσότερο κατά τη στάθμιση των συμφερόντων της Ένωσης για την εξασφάλιση ενός χώρου ασφάλειας, ελευθερίας και δικαιοσύνης. Για τον λόγο αυτό, επισημάνθηκε ότι η συγκεκριμένη επιλογή της νομικής ένδυσης μιας πράξης με τη μορφή του «κανονισμού» δεν θα πρέπει, να αποτελέσει προηγούμενο για την νομοθέτηση στο μέλλον,

⁷¹ <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0819&from=EN>.

⁷² Αιτιολογική σκέψη 53 προοιμίου του Κανονισμού.

πολλώ δε μάλλον, χωρίς να εξετάζονται κάθε φορά σε βάθος και εμπειριστατωμένα όλες οι εκάστοτε δικαιοπολιτικές παράμετροι.

III. Οι επιμέρους διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805 και τα εντεύθεν ζητήματα

1. Επί της έννοιας «διαδικασίες επί ποινικών υποθέσεων»

Αφού εκτέθηκαν ανωτέρω, ποιοι δικαιοπολιτικοί και νομικοί λόγοι οδήγησαν στην έκδοση του Κανονισμού 2018/1805/ΕΕ, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται από τις 19 Δεκεμβρίου 2020, καθώς και ποιος ήταν ο επιδιωκόμενος στόχος του, θα αναφερθούν ακολούθως οι κανόνες που προέβλεπε για τη διαβίβαση, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης καθώς και των αποφάσεων δήμευσης που εκδίδονται στο πλαίσιο διαδικασιών επί ποινικών υποθέσεων.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η έννοια «διαδικασίες επί ποινικών υποθέσεων» αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, η ερμηνεία της οποίας γίνεται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξάρτητα από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁷³. Επομένως, ο όρος καλύπτει εν προκειμένω, όλους τους τύπους των αποφάσεων δέσμευσης και των αποφάσεων δήμευσης που εκδίδονται κατόπιν διαδικασιών για ποινικό αδίκημα και όχι μόνο τις αποφάσεις που καλύπτονται από την Οδηγία 2014/42/ΕΕ. Επίσης, καλύπτει και τύπους αποφάσεων που εκδίδονται χωρίς τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση. Τέτοιες δε αποφάσεις μπορεί να μην υφίστανται στο νομικό σύστημα ενός κράτους μέλους, ωστόσο το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίσει και να εκτελέσει μια τέτοια απόφαση που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος. Προσέτι, οι διαδικασίες επί ποινικών υποθέσεων θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν ποινικές έρευνες της αστυνομίας και άλλων αρχών επιβολής του νόμου. Ωστόσο, όπως είναι αναμενόμενο, οι αποφάσεις δέσμευσης και οι αποφάσεις δήμευσης που εκδίδονται στο πλαίσιο δίκης επί αστικών ή διοικητικών υποθέσεων θα πρέπει να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος Κανονισμού⁷⁴.

⁷³ Σταδιακά όμως το ΔΕΕ υιοθετεί τα κριτήρια Engels του ΕΔΔΑ, βλ. σχετικά *Τσόλκα Ο.*, άρθρο 50 του ΧΘΔ σε: Ταγαρά/Σαγκκεκίδου, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

⁷⁴ Αιτιολογική σκέψη 13 προοιμίου του Κανονισμού.

2. Ο κατάλογος των ποινικών αδικημάτων για τα οποία αίρεται το διττό αξιόποινο

Αναφορικά με τα ποινικά αδικήματα επί των οποίων εκδόθηκαν ποινικές αποφάσεις, προβλέπεται ότι η απόφαση δέσμευσης⁷⁵ ή η απόφαση δήμευσης⁷⁶ εκτελείται χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποιίνου⁷⁷ των πράξεων, εφόσον οι πράξεις αυτές τιμωρούνται στο κράτος έκδοσης⁷⁸ με ποινή στερητική της ελευθερίας μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών και συνιστούν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα ποινικά αδικήματα – τα οποία αποτελούν πλέον «κλασσικό» κατάλογο, αρχής γενομένης από την απόφαση-πλαίσιο για το ΕΕΣ και εφεξής - σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους έκδοσης:

- 1) συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση,
- 2) τρομοκρατία,
- 3) εμπορία ανθρώπων,
- 4) σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία,
- 5) παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών,
- 6) παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών,
- 7) δωροδοκία,
- 8) καταδολίευση, συμπεριλαμβανομένων της απάτης και άλλων ποινικών αδικημάτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, όπως ορίζονται στην Οδηγία 2017/1371/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης⁷⁹,
- 9) νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος,

⁷⁵ Άρθρο 2 Κανονισμού – Ορισμοί 1) «απόφαση δέσμευσης»: απόφαση που εκδίδεται ή επικυρώνεται από αρχή έκδοσης για την αποτροπή της καταστροφής, μετατροπής, μετακίνησης, μεταφοράς ή διάθεσης περιουσιακών στοιχείων, με σκοπό τη δήμευσή τους.

⁷⁶ Άρθρο 2 Κανονισμού – Ορισμοί 2) «απόφαση δήμευσης»: τελεσίδικη ποινή ή μέτρο που επιβάλλεται από δικαστήριο κατόπιν διαδικασίας για ποινικό αδίκημα και καταλήγει στην οριστική αποστέρηση περιουσιακού στοιχείου από φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

⁷⁷ Σύμφωνα με τη σκέψη 20 του προοιμίου του Κανονισμού, διευκρινίζεται ότι ο έλεγχος του διττού αξιοποιίνου πραγματοποιείται από το κράτος εκτέλεσης, εκτιμώντας τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στο πιστοποιητικό δέσμευσης ή δήμευσης ως συγκροτούντα ποινικό αδίκημα. Βλ. ενδεικτικά για τον κανόνα του διττού αξιοποιίνου, Κυριτσάκη Ι., Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και η αρχή του διττού αξιοποιίνου, εκδόσεις Σάκκουλα, 2009 :«Η σημαντικότερη εγγυητική αρχή του δικαίου της έκδοσης είναι η αρχή του διττού αξιοποιίνου της πράξης ή της διττής εγκληματικότητας. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη αρχή απαραίτητη προϋπόθεση για την ευδοκίμηση της αίτησης έκδοσης είναι ο αξιόποινος χαρακτήρας της πράξης για την οποία ζητείται η παράδοση του εκζητούμενου, τόσο κατά το δίκαιο του εκζητούντος, όσο και κατά το δίκαιο του εκζητούμενου κράτους» σελ. 36, «Οι βασικότερες τροποποιήσεις που επέφερε το ευρωπαϊκό νομοθέτημα (ενν. ΕΕΣ) στο θεσμικό καθεστώς της έκδοσης[...].Επιπλέον, κατέστη υποχρεωτική η κατάργηση της αρχής του διττού αξιοποιίνου ως προς 32 κατηγορίες εγκληματικών συμπεριφορών και προαιρετική ως προς τα λοιπά αδικήματα για τα οποία ζητείται η παράδοση του εκζητούμενου» σελ. 45-46.

⁷⁸ Άρθρο 2 Κανονισμού – Ορισμοί 6) «κράτος έκδοσης»: το κράτος μέλος στο οποίο έχει εκδοθεί απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμευσης

⁷⁹ ΕΕ L 198 της 28.7.2017, σ. 29

- 10) παραχάραξη, περιλαμβανομένης της κιβδηλείας του ευρώ,
- 11) εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο,
- 12) εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων του παράνομου εμπορίου απειλούμενων ζωικών ειδών και του παράνομου εμπορίου απειλούμενων φυτικών ειδών και φυτικών ποικιλιών,
- 13) παροχή βοήθειας για την παράνομη είσοδο και διαμονή,
- 14) ανθρωποκτονία εκ προθέσεως ή βαριά σωματική βλάβη,
- 15) παράνομο εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και ιστών,
- 16) απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και ομηρία,
- 17) ρατσισμός και ξενοφοβία,
- 18) οργανωμένες ή ένοπλες κλοπές,
- 19) παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης,
- 20) απάτη,
- 21) «προστασία» έναντι χρημάτων και εκβίαση,
- 22) παράνομη απομίμηση και πειρατεία προϊόντων,
- 23) πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών,
- 24) πλαστογραφία μέσω πληρωμής,
- 25) λαθρεμπόριο ορμονικών ουσιών και άλλων αυξητικών παραγόντων,
- 26) λαθρεμπόριο πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών,
- 27) εμπορία κλεμμένων οχημάτων,
- 28) βιασμός,
- 29) εμπρησμός με πρόθεση,
- 30) εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου,
- 31) αεροπειρατεία ή πειρατεία,
- 32) δολιοφθορά.

Για όσα δε ποινικά αδικήματα δεν αναφέρονται ανωτέρω, το κράτος εκτέλεσης⁸⁰ μπορεί να εξαρτά την αναγνώριση και την εκτέλεση μιας απόφασης δέσμευσης ή μιας απόφασης δήμευσης από τον όρο ότι οι πράξεις για τις οποίες εκδόθηκε η απόφαση δέσμευσης ή η απόφαση δήμευσης συνιστούν ποινικό αδίκημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, όποια

⁸⁰ Άρθρο 2 Κανονισμού – Ορισμοί 7) «κράτος εκτέλεσης»: το κράτος μέλος στο οποίο έχει διαβιβασθεί απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμευσης με σκοπό την αναγνώριση και εκτέλεσή της.

και αν είναι η ειδική τους υπόσταση ή ο χαρακτηρισμός τους βάσει του δικαίου του κράτους έκδοσης⁸¹.

3. Αποφάσεις δέσμευσης: Διαβίβαση, αναγνώριση και εκτέλεση

3.1. Διαβίβαση των αποφάσεων δέσμευσης

Η αρχή έκδοσης⁸² διαβιβάζει το πιστοποιητικό δέσμευσης – σχετικό υπόδειγμα προσαρτάται στον Κανονισμό - απευθείας στην αρχή εκτέλεσης⁸³ ή, κατά περίπτωση, στην αρμόδια κατά το δίκαιό του κεντρική αρχή, με οποιοδήποτε μέσο μπορεί να τεκμηριωθεί εγγράφως υπό προϋποθέσεις που επιτρέπουν στην αρχή εκτέλεσης να εξακριβώσει τη γνησιότητα του πιστοποιητικού δέσμευσης⁸⁴. Όταν η απόφαση δέσμευσης αφορά χρηματικό ποσό, αν η αρχή έκδοσης έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι το πρόσωπο κατά του οποίου εκδόθηκε η απόφαση δέσμευσης διαθέτει περιουσιακά στοιχεία ή εισόδημα σε κράτος μέλος, διαβιβάζει το πιστοποιητικό δέσμευσης στο εν λόγω κράτος μέλος και όταν αφορά συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, αν η αρχή έκδοσης έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι τα στοιχεία αυτά βρίσκονται σε κράτος μέλος, διαβιβάζει το πιστοποιητικό δέσμευσης στο εν λόγω κράτος μέλος. Το δε πιστοποιητικό δέσμευσης συνοδεύεται από πιστοποιητικό δήμησης και περιέχει εντολή σύμφωνα με την οποία το περιουσιακό στοιχείο πρέπει να παραμείνει υπό δέσμευση στο κράτος μέλος εκτέλεσης εν αναμονή της διαβίβασης και εκτέλεσης της απόφασης δήμησης. Εάν, ωστόσο, η αρμόδια αρχή εκτέλεσης είναι άγνωστη, τότε η αρχή έκδοσης προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες έρευνες, μεταξύ άλλων και μέσω σημείων επαφής του ΕΔΔ, προκειμένου να καθορίσει ποια αρχή είναι αρμόδια για την αναγνώριση και την

⁸¹ Άρθρο 3 Κανονισμού.

⁸² Άρθρο 2 Κανονισμού Ορισμοί 8) α) i) «αρχή έκδοσης»: σε σχέση με τις αποφάσεις δέσμευσης: i) δικαστής, δικαστήριο ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση· ή ii) άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα ειδικά για τον σκοπό αυτόν από το κράτος έκδοσης και η οποία είναι αρμόδια σε ποινικές υποθέσεις να διατάσσει τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων ή την εκτέλεση απόφασης δέσμευσης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, προτού διαβιβασθεί στην αρχή εκτέλεσης, η απόφαση δέσμευσης επικυρώνεται από δικαστή, δικαστήριο ή εισαγγελέα στο κράτος έκδοσης μετά την εξέταση της συμμόρφωσής της με τις προϋποθέσεις έκδοσης τέτοιας απόφασης δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Αν η απόφαση έχει επικυρωθεί από δικαστή, δικαστήριο ή εισαγγελέα, η εν λόγω αρμόδια αρχή μπορεί επίσης να θεωρηθεί αρχή έκδοσης για τους σκοπούς της διαβίβασης της απόφασης.

⁸³ Άρθρο 2 Κανονισμού Ορισμοί 9) «αρχή εκτέλεσης»: αρχή αρμόδια να αναγνωρίζει απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμησης και να εξασφαλίζει την εκτέλεσή της σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για τη δέσμευση ή δήμηση περιουσιακών στοιχείων· όταν οι εν λόγω διαδικασίες απαιτούν να καταχωρίζεται η απόφαση από δικαστήριο το οποίο θα επιτρέπει την εκτέλεσή της, στις αρχές εκτέλεσης περιλαμβάνεται η αρχή που είναι αρμόδια να ζητήσει αυτή την καταχώριση και άδεια από το δικαστήριο.

⁸⁴ Άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού : «Τα κράτη μέλη δύνανται να υποβάλουν δήλωση στην οποία θα αναφέρεται ότι, όταν τους διαβιβάζεται πιστοποιητικό δέσμευσης με σκοπό την αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης δέσμευσης, η αρχή έκδοσης οφείλει να διαβιβάζει, μαζί με το πιστοποιητικό δέσμευσης, την αρχική απόφαση δέσμευσης ή επικυρωμένο αντίγραφό της. Ωστόσο, μόνο το πιστοποιητικό δέσμευσης πρέπει να μεταφράζεται, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2.

εκτέλεση της απόφασης. Επίσης, εάν ή αρχή που παραλαμβάνει πιστοποιητικό δέσμευσης δεν έχει αρμοδιότητα να αναγνωρίσει την απόφαση δέσμευσης ή να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεσή της, τότε διαβιβάζει αμέσως το πιστοποιητικό δέσμευσης στην αρμόδια αρχή εκτέλεσης του κράτους μέλους της και ενημερώνει σχετικά την αρχή έκδοσης⁸⁵. Σημειώνεται ότι όταν τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία που καλύπτονται από την απόφαση δέσμευσης βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη εκτέλεσης ή εάν απαιτείται ανάληψη δράσης σε περισσότερα του ενός κράτη το πιστοποιητικό δέσμευσης μπορεί να διαβιβάζεται σε περισσότερα κράτη μέλη. Το ίδιο ισχύει και όταν αφορά χρηματικό ποσό, προκειμένου να επιτευχθεί η δέσμευση του συνολικού ποσού που προβλέπει η απόφαση δέσμευσης⁸⁶.

3.2. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης

Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει την απόφαση δέσμευσης που έχει διαβιβασθεί και λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεσή της, με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο εκτελείται και μια εγχώρια απόφαση δέσμευσης που εκδίδεται από την αρχή του κράτους έκδοσης. Εν συνεχεία υποβάλλει στην αρχή έκδοσης τη σχετική έκθεση για την εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης⁸⁷. Στην έκθεση αυτή περιλαμβάνεται περιγραφή του δεσμευμένου περιουσιακού στοιχείου και παρέχεται, όπου είναι διαθέσιμη, εκτίμηση της αξίας του. Η διαδικασία αυτή βέβαια εξελίσσεται κατ' αυτόν τον τρόπο, εφόσον δεν υπάρχει λόγος μη αναγνώρισης και μη εκτέλεσης (άρθρο 8 Κανονισμού) ή λόγος αναβολής (άρθρο 10 Κανονισμού). Ειδικότερα, ως προς του λόγους αυτούς λεκτέα τα εξής:

- **3.2.1.** Όταν ανακλύπει περίπτωση, κατά την οποία η αρχή εκτέλεσης, σκοπεύει να μην αναγνωρίσει ή εκτελέσει, εν όλω ή εν μέρει, την απόφαση δέσμευσης, τότε διαβουλεύεται με την αρχή έκδοσης με κάθε πρόσφορο μέσο και, ζητεί από την αρχή έκδοσης να της παρασχεθούν οι απαραίτητες πληροφορίες. Εάν τελικά δεν ικανοποιηθεί και λάβει τη σχετική απόφαση, τότε αυτή κοινοποιείται αμέσως στην αρχή έκδοσης με οποιοδήποτε μέσο μπορεί να τεκμηριωθεί εγγράφως. Προκρίνεται έτσι ένα στάδιο πιο στενής συνεργασίας, προκειμένου να μην υπάρχει αδικαιολόγητη άρνηση από την αρχή εκτέλεσης. Για τον λόγο αυτό άλλωστε ο Κανονισμός προβλέπει σχετικά τους κάτωθι συγκεκριμένους λόγους :

α) η εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης θα αντέβαινε στην αρχή *ne bis in idem*⁸⁸,

⁸⁵ Άρθρο 4 Κανονισμού.

⁸⁶ Άρθρο 5 Κανονισμού.

⁸⁷ Άρθρο 7 Κανονισμού.

⁸⁸ Η αρχή αυτή που διέπει κάθε σύγχρονο κράτος δικαίου κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του 7ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και στο άρθρο 50 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔ). Τα δε δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές που εμπεριέχονται στον ΧΘΔ αναγνωρίζονται ρητά από την Ένωση (άρθρο 6 ΣΕΕ). «Σύμφωνα με το ΔΕΕ, το άρθρο 50 «απαγορεύει» εντός της Ένωσης «τη σώρευση τόσο διώξεων όσο και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου

β) υπάρχει προνόμιο ή ασυλία σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης που θα εμπόδιζε τη δέσμευση του σχετικού περιουσιακού στοιχείου ή υπάρχουν κανόνες σχετικά με τον καθορισμό ή περιορισμό της ποινικής ευθύνης που αφορούν την ελευθερία του τύπου ή την ελευθερία της έκφρασης σε άλλα μέσα ενημέρωσης, οι οποίοι εμποδίζουν την εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης,

γ) το πιστοποιητικό δέσμευσης είναι ελλιπές ή περιέχει πρόδηλα σφάλματα και δεν έχει συμπληρωθεί κατόπιν των διαβουλεύσεων που προβλέπονται στον Κανονισμό,

δ) η απόφαση δέσμευσης σχετίζεται με ποινικό αδίκημα το οποίο διαπράχθηκε εξολοκλήρου ή εν μέρει εκτός του εδάφους του κράτους έκδοσης και εξολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης, η δε συμπεριφορά για την οποία εκδόθηκε η απόφαση δέσμευσης δεν συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης,

ε) στις περιπτώσεις ποινικών αδικημάτων τα οποία δεν εμπίπτουν στην κατηγορία αυτών που παραλείπεται ο έλεγχος του διπλού αξιοποιίνου, και η συμπεριφορά σχετικά με την οποία εκδόθηκε η απόφαση δέσμευσης δεν συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης. Διευκρινίζεται όμως, ότι όταν πρόκειται για περιπτώσεις που αφορούν ρυθμίσεις περί φόρων, δασμών, τελωνείων και συναλλάγματος, η αναγνώριση ή η εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης δεν απορρίπτεται λόγω του γεγονότος ότι το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης δεν επιβάλλει ιδίου τύπου φόρους ή δασμούς ή δεν προβλέπει ιδίου τύπου κανόνες περί φόρων και δασμών ή ιδίου τύπου ρυθμίσεις περί τελωνείων και συναλλάγματος με εκείνες του δικαίου του κράτους έκδοσης,

στ) σε εξαιρετικές περιπτώσεις συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι να θεωρείται, με βάση συγκεκριμένα και αντικειμενικά αποδεικτικά στοιχεία, ότι η εκτέλεση μιας απόφασης δέσμευσης θα συνεπαγόταν, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, πρόδηλη παραβίαση συναφούς θεμελιώδους δικαιώματος σύμφωνα με όσα ορίζονται στον Χάρτη, ιδίως του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, του δικαιώματος αμερόληπτου δικαστηρίου και των δικαιωμάτων της υπεράσπισης.

Επισημαίνεται ωστόσο, ότι ακόμα και στην περίπτωση που η αρχή εκτέλεσης έχει αναγνωρίσει μια απόφαση δέσμευσης, αλλά κατά την εκτέλεσή της αντιλαμβάνεται ότι ισχύει ένας από τους ανωτέρω λόγους, ενημερώνει αμέσως την αρχή έκδοσης με κάθε κατάλληλο μέσο για να συζητηθεί η λήψη των κατάλληλων μέτρων. Στη βάση αυτή η αρχή έκδοσης μπορεί να αποφασίσει να αποσύρει την απόφαση δέσμευσης. Αν, κατόπιν της σχετικής συζήτησης,

αυτού για τα ίδια πραγματικά περιστατικά και κατά του αυτού προσώπου», βλ αναλυτικά Τσόγκα Ο. ο.π., σε: Σαγκπεκίδου/Ταγαρά (επιμ.).

δεν βρεθεί λύση, η αρχή εκτέλεσης μπορεί να αποφασίσει να σταματήσει την εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης⁸⁹.

- **3.2.2.** Όταν ανακύπτει περίπτωση αναβολής εκτέλεσης της απόφασης, τότε η αρχή εκτέλεσης, ενημερώνει την αρχή έκδοσης, αμέσως, εκθέτοντας τους εκάστοτε λόγους της αναβολής και εάν είναι δυνατόν την εκτιμώμενη διάρκεια αυτής. Μόλις παύσουν να υφίστανται οι λόγοι αναβολής, η αρχή εκτέλεσης λαμβάνει αμέσως τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης και ενημερώνει σχετικά την αρχή έκδοσης με οποιοδήποτε μέσο μπορεί να τεκμηριωθεί εγγράφως. Οι προβλεπόμενοι λόγοι αναβολής είναι οι κάτωθι:

α) όταν η εκτέλεσή της θα μπορούσε να βλάψει ποινική έρευνα εν εξελίξει (για όσο χρονικό διάστημα κρίνει εύλογο η αρχή εκτέλεσης,

β) όταν υπάρχει ήδη ισχύουσα απόφαση δέσμευσης για το περιουσιακό στοιχείο. Στην περίπτωση αυτή η εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης μπορεί να αναβληθεί έως ότου ανακληθεί αυτή η ισχύουσα απόφαση,

γ) όταν υπάρχει ήδη ισχύουσα απόφαση δέσμευσης για το περιουσιακό στοιχείο η οποία έχει εκδοθεί στο πλαίσιο άλλης διαδικασίας στο κράτος εκτέλεσης και μέχρι να ανακληθεί αυτή. Η υπάρχουσα όμως απόφαση θα πρέπει να είχε προτεραιότητα κατά το εθνικό δίκαιο επί μεταγενέστερων εθνικών αποφάσεων δέσμευσης σε ποινικές υποθέσεις⁹⁰.

- **3.2.3.** Περαιτέρω, ο Κανονισμός προβλέπει περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, οι οποίοι όταν συντρέχουν και αφού προηγηθεί διαβούλευση της αρχής εκτέλεσης με την αρχή έκδοσης, τότε η αρχή εκτέλεσης ενημερώνει ότι είναι αδύνατη η εκτέλεση απόφασης δέσμευσης. Συγκεκριμένα οι λόγοι αυτοί, αφορούν το περιουσιακό στοιχείο – όπως είναι λογικό - όταν αυτό: α) έχει ήδη δημευθεί, β) έχει εξαφανισθεί, γ) έχει καταστραφεί, δ) δεν μπορεί να βρεθεί στον τόπο που ορίζεται στο πιστοποιητικό δέσμευσης, ή ε) δεν μπορεί να βρεθεί, διότι η θέση του δεν έχει οριστεί με επαρκή ακρίβεια⁹¹.

- **3.2.4.** Η διαδικασία της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων, όπως είναι εύκολα αντιληπτό, προκειμένου να ευοδωθεί, πρέπει να ολοκληρώνεται εφόσον πληρούνται οι τασσόμενες από τον παρόντα Κανονισμό προϋποθέσεις, στον συντομότερο δυνατό χρόνο. Για τον λόγο αυτό, όταν η αρχή εκτέλεσης παραλάβει το πιστοποιητικό δέσμευσης και κρίνει ότι

⁸⁹ Άρθρο 8 Κανονισμού.

⁹⁰ Άρθρο 10 Κανονισμού.

⁹¹ Άρθρο 13 Κανονισμού.

η διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει, εκτελεί την απόφαση αυτή άμεσα και με την ίδια ταχύτητα και προτεραιότητα που θα δινόταν σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση, λαμβάνει δε υπόψη της την περίπτωση που έχει τυχόν ορίσει η αρχή έκδοσης συγκεκριμένη ημερομηνία εκτέλεσης. Επίσης, όταν στο πιστοποιητικό δέσμευσης δηλώνεται ότι είναι αναγκαία η άμεση δέσμευση, η αρχή εκτέλεσης αποφασίζει σχετικά με την αναγνώριση της απόφασης δέσμευσης το αργότερο 48 ώρες μετά την παραλαβή της. Κατόπιν, εντός 48 ωρών η αρχή εκτέλεσης λαμβάνει τα συγκεκριμένα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση της απόφασης. Εννοείται, δε, πως αν τυχόν λήξουν οι προθεσμίες αυτές χωρίς έχει καταστεί ακόμη εφικτή η δέσμευση, δεν απαλλάσσεται η αρχή εκτέλεσης από την υποχρέωσή της να λάβει απόφαση σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης και να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση⁹². Αναφορικά δε με τη διάρκεια των αποφάσεων δέσμευσης, το περιουσιακό στοιχείο, παραμένει δεσμευμένο στο κράτος εκτέλεσης, μέχρι η αρμόδια αρχή του ιδίου κράτους να απαντήσει οριστικά σε συναφή απόφαση δήμευσης ή μέχρι η αρχή έκδοσης να ενημερώσει την αρχή εκτέλεσης για κάθε απόφαση ή μέτρο που καθιστά την απόφαση μη εκτελεστή ή να την ανακαλέσει. Είναι δυνατόν όμως, λόγω ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης, να ζητηθεί περιορισμός του χρονικού διαστήματος δέσμευσης, οπότε και αναφέρονται οι λόγοι αυτοί στην αρχή έκδοσης⁹³.

Τέλος, επισημαίνεται, ότι στο άρθρο 23 του Κανονισμού, ορίζεται ότι η εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης ή της απόφασης δήμευσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης καθώς και ότι οι αρχές του είναι αποκλειστικά αρμόδιες να αποφασίζουν σχετικά με τις διαδικασίες εκτέλεσης και να καθορίζουν όλα τα συναφή μέτρα. Ομοίως, η διαχείριση, των δεσμευμένων και δημευμένων περιουσιακών στοιχείων, διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, δίνοντας στο τελευταίο τη δυνατότητα να πώλησης η μεταβίβασης, λαμβανομένου υπόψη και του άρθρου 10 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, για το οποίο έγινε ανωτέρω λόγος και ως προς την ενσωμάτωσή του στην εθνική μας έννομη τάξη. Από τις διατάξεις αυτές γίνεται επίσης αντιληπτό, πόσο αναγκαία είναι η εναρμόνιση των εθνικών δικαιοκτικών συστημάτων (και) στο επίπεδο αυτό, ώστε να μην υπάρχουν κατά την εκτέλεση ουσιώδεις αποκλίσεις στις διαδικασίες. Επίσης, αναφέρεται στον Κανονισμό ότι ακόμα και εάν το κράτος εκτέλεσης δεν αναγνωρίζει την αρχή της ποινικής ευθύνης των νομικών προσώπων, οι προβλεπόμενες αποφάσεις εκτελούνται και κατ' αυτών. Ακόμη, στις περιπτώσεις που είναι δυνατόν να

⁹² Άρθρο 9 Κανονισμού.

⁹³ Άρθρο 12 Κανονισμού.

επιβληθούν εναλλακτικά μέτρα, αντί της απόφασης δέσμευσης, αυτό γίνεται πάντα με τη συναίνεση του κράτους έκδοσης.

4. Αποφάσεις δήμευσης: Διαβίβαση, αναγνώριση και εκτέλεση

4.1. Διαβίβαση των αποφάσεων δήμευσης

Η αρχή έκδοσης διαβιβάζει το πιστοποιητικό δήμευσης - σχετικό υπόδειγμα προσαρτάται στον Κανονισμό - στην αρχή εκτέλεσης ή, κατά περίπτωση, στην αρμόδια αρχή με οποιοδήποτε μέσο μπορεί να τεκμηριωθεί εγγράφως υπό προϋποθέσεις που επιτρέπουν στην αρχή εκτέλεσης να εξακριβώσει τη γνησιότητα του πιστοποιητικού δήμευσης⁹⁴. Στην περίπτωση, κατά την οποία, η απόφαση δήμευσης αφορά χρηματικό ποσό, αν η αρχή έκδοσης έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι το πρόσωπο κατά του οποίου εκδόθηκε η απόφαση δήμευσης διαθέτει περιουσιακά στοιχεία ή εισόδημα σε κράτος μέλος, διαβιβάζει το πιστοποιητικό δήμευσης στο εν λόγω κράτος μέλος και όταν αφορά συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, αν η αρχή έκδοσης έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι τα εν λόγω στοιχεία βρίσκονται σε κράτος μέλος, διαβιβάζει το πιστοποιητικό δήμευσης στο εν λόγω κράτος μέλος. Εάν ωστόσο, η αρμόδια αρχή εκτέλεσης είναι άγνωστη, η αρχή έκδοσης προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες έρευνες, μεταξύ άλλων και μέσω των σημείων επαφής του ΕΔΔ, προκειμένου να καθορίσει ποια αρχή είναι αρμόδια για την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης δήμευσης.

Περαιτέρω, εάν η αρχή του κράτους εκτέλεσης η οποία παραλαμβάνει πιστοποιητικό δήμευσης δεν έχει αρμοδιότητα να αναγνωρίσει την απόφαση δήμευσης ή να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεσή της, διαβιβάζει αμέσως το πιστοποιητικό δήμευσης στην αρμόδια αρχή εκτέλεσης στο κράτος μέλος της και ενημερώνει σχετικά την αρχή έκδοσης⁹⁵. Προσέτι, όταν η απόφαση δήμευσης, αφορά συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη εκτέλεσης ή εάν απαιτείται ανάληψη δράσης σε περισσότερα του ενός κράτη εκτέλεσης, το πιστοποιητικό δήμευσης μπορεί να διαβιβάζεται σε περισσότερα κράτη μέλη. Αυτό συμβαίνει και όταν η απόφαση αφορά σε χρηματικό ποσό, το οποίο δεν έχει δεσμευθεί βάσει αυτού του Κανονισμού ή η εκτιμώμενη αξία του περιουσιακού στοιχείου που μπορεί να δημευθεί στο κράτος έκδοσης και σε κάθε κράτος εκτέλεσης είναι πιθανόν να μην επαρκεί για τη δήμευση του συνολικού ποσού που προβλέπει η απόφαση

⁹⁴ Άρθρο 14 παρ. 2 Κανονισμού : «Τα κράτη μέλη δύνανται να υποβάλουν δήλωση στην οποία θα αναφέρουν ότι, όταν τους διαβιβάζεται πιστοποιητικό δήμευσης με σκοπό την αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης δήμευσης, η αρχή έκδοσης οφείλει να διαβιβάζει την πρωτότυπη απόφαση δήμευσης ή επικυρωμένο αντίγραφο της μαζί με το πιστοποιητικό δήμευσης. Ωστόσο, μόνο το πιστοποιητικό δήμευσης πρέπει να μεταφράζεται, σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 2».

⁹⁵ Άρθρο 14 Κανονισμού.

δήμευσης. Σημειώνεται, ότι η διαβίβαση της απόφασης δήμευσης, κατά την προπεριγραφείσα διαδικασία, δεν αποτελεί τροχοπέδη στην εκτέλεσή της από το κράτος έκδοσης. Αρκεί βέβαια, το ποσό που θα προκύψει από την εκτέλεση να μην υπερβαίνει το μέγιστο οριζόμενο στην απόφαση. Προς αποφυγή δε αυτής της κατάστασης, σε κάθε περίπτωση που το κράτος έκδοσης κρίνει ότι ελλοχεύει τέτοιος κίνδυνος, ειδοποιεί σχετικά το/τα κράτος,-η εκτέλεσης⁹⁶.

4.2. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης

Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει απόφαση δήμευσης που έχει διαβιβασθεί και λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεσή της με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο εκτελείται και μια εγχώρια απόφαση δήμευσης που εκδίδεται από αρχή του κράτους εκτέλεσης, εφόσον δεν υπάρχει λόγος μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης (άρθρο 19 Κανονισμού) ή λόγος αναβολής (άρθρο 21 Κανονισμού). Ως προς το αντικείμενο της δήμευσης, σημειώνεται ότι όταν αυτό συνίσταται σε συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο, η αρχή έκδοσης και η αρχή εκτέλεσης μπορούν, εφόσον προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους έκδοσης, να συμφωνήσουν ότι η δήμευση στο κράτος εκτέλεσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της δήμευσης χρηματικού ποσού αντίστοιχου προς την αξία του περιουσιακού στοιχείου που επρόκειτο να δημευθεί, ενώ όταν αφορά σε χρηματικό ποσό του οποίου η καταβολή δεν είναι εφικτή από την αρχή εκτέλεσης, τότε εκτελεί την απόφαση δήμευσης επί οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου είναι διαθέσιμου για τον σκοπό αυτόν. Μια άλλη σημαντική ρύθμιση είναι αυτή κατά την οποία προβλέπεται ότι όταν η αρχή έκδοσης έχει εκδώσει απόφαση δήμευσης, αλλά δεν έχει εκδώσει απόφαση δέσμευσης, τότε η αρχή εκτέλεσης έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει να δεσμεύσει το σχετικό περιουσιακό στοιχείο αυτεπαγγέλτως σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, ενόψει της επακόλουθης εκτέλεσης της απόφασης δήμευσης⁹⁷. Οι λόγοι, οι οποίοι μπορούν να ματαιώσουν ή να αναβάλλουν τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων δήμευσης είναι οι ακόλουθοι:

- **4.2.1.** Η αρχή εκτέλεσης μπορεί να αποφασίσει να μην αναγνωρίσει ή να μην εκτελέσει απόφαση δήμευσης, αφού προηγηθούν οι ανάλογες διαβουλεύσεις με την αρχή έκδοσης, μόνο εάν⁹⁸ :

α) η εκτέλεση της απόφασης δήμευσης θα αντέβαινε στην αρχή *ne bis in idem*⁹⁹,

β) το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης προβλέπει προνόμιο ή ασυλία που εμποδίζουν τη δήμευση επί του σχετικού περιουσιακού στοιχείου ή υπάρχουν κανόνες σχετικά με τον καθορισμό ή τον

⁹⁶ Άρθρο 16 Κανονισμού.

⁹⁷ Άρθρο 18 Κανονισμού.

⁹⁸ Άρθρο 19 Κανονισμού.

⁹⁹ Βλ. ανωτέρω υπό 83.

περιορισμό της ποινικής ευθύνης σχετικά με την ελευθερία του τύπου ή την ελευθερία της έκφρασης σε άλλα μέσα ενημέρωσης, οι οποίοι εμποδίζουν την εκτέλεση της απόφασης δήμευσης,

γ) το πιστοποιητικό δήμευσης είναι ελλιπές ή περιέχει πρόδηλα σφάλματα και δεν έχει συμπληρωθεί κατόπιν διαβουλεύσεων,

δ) η απόφαση δήμευσης σχετίζεται με ποινικό αδίκημα το οποίο διαπράχθηκε εξολοκλήρου ή εν μέρει εκτός του εδάφους του κράτους έκδοσης και εξολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης, η δε συμπεριφορά για την οποία εκδόθηκε η απόφαση δήμευσης δεν συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης,

ε) τα δικαιώματα των θιγόμενων προσώπων θα καθιστούσαν αδύνατη την εκτέλεση της απόφασης δήμευσης κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, ακόμη και όταν αυτό οφείλεται στην εφαρμογή μέσων παροχής έννομης προστασίας,

στ) στις περιπτώσεις ποινικών αδικημάτων τα οποία δεν εμπίπτουν στην κατηγορία αυτών που παραλείπεται ο έλεγχος του διπλού αξιοποίνου, και η συμπεριφορά σχετικά με την οποία εκδόθηκε η απόφαση δήμευσης δεν συνιστά ποινικό αδίκημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης,

ζ) σύμφωνα με το πιστοποιητικό δήμευσης, το πρόσωπο κατά του οποίου εκδόθηκε η απόφαση δήμευσης δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που κατέληξε στην έκδοση απόφασης δήμευσης η οποία συνδέεται με τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση, εκτός εάν το πιστοποιητικό δήμευσης αναφέρει ότι, σύμφωνα με τις περαιτέρω διαδικαστικές απαιτήσεις που ορίζονται στο δίκαιο του κράτους έκδοσης, το πρόσωπο:

i) κλητεύθηκε αυτοπροσώπως εμπρόθεσμα και με την κλήτευση ενημερώθηκε σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που κατέληξε στην έκδοση απόφασης δήμευσης ή ενημερώθηκε όντως επισήμως, με άλλα μέσα, για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι το πρόσωπο αυτό ήταν ενήμερο για την προγραμματισμένη δίκη και είχε ενημερωθεί εγκαίρως ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση δήμευσης σε περίπτωση που το εν λόγω πρόσωπο δεν εμφανισθεί στη δίκη,

ii) ήταν ενήμερο για την προγραμματισμένη δίκη, είχε δώσει δε εντολή σε διορισμένο αρμοδίως δικηγόρο, και εκπροσωπήθηκε όντως από τον δικηγόρο αυτό στη δίκη, ή

iii) αφού του επιδόθηκε η απόφαση δήμευσης και ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του για νέα δίκη ή για άσκηση ένδικου μέσου, όπου το πρόσωπο θα δικαιούται να παρίσταται και θα είναι δυνατή η επανεξέταση της ουσίας της υπόθεσης, περιλαμβανομένης και εξέτασης νέων αποδεικτικών στοιχείων, η δε δίκη θα μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής

απόφασης δήμευσης, δήλωσε ρητώς ότι δεν αμφισβήτησε την απόφαση δήμευσης ή δεν ζήτησε να δικασθεί εκ νέου ή δεν άσκησε ένδικο μέσο εντός της ισχύουσας προθεσμίας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει ο ενωσιακός νομοθέτης στη θέσπιση κοινών κανόνων για τις ερήμην αποφάσεις. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει ήδη από την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την απόφαση πλαίσιο 2009/2009/ΔΕΥ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1, όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας που έχει επιβληθεί με απόφαση εκδοθείσα από τον ενδιαφερομένο και όταν ο ενδιαφερόμενος δεν είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως ούτε είχε ενημερωθεί κατ' άλλον τρόπο σχετικά με την ημερομηνία και τον τόπο της ακροαματικής διαδικασίας που οδήγησε στην απόφαση που εκδόθηκε εν τη απουσία του, η παράδοση μπορεί να εξαρτηθεί από το αν η δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος παρέχει επαρκείς εγγυήσεις ώστε να εξασφαλισθεί στον καθ' ου το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, ότι θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος και να παρίσταται κατά τη λήψη της απόφασης. Το ως άνω συμπέρασμα ενισχύεται και από την Οδηγία 2016/343/ΕΕ, η οποία είχε μεταξύ άλλων ως στόχο τη διασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στην ποινική δίκη του. Για τον λόγο αυτό προβλέπει ότι η διεξαγωγή μιας δίκης είναι επιτρεπτό να γίνεται ερήμην του κατηγορουμένου, μόνο όταν έχει ενημερωθεί εγκαίρως γι' αυτήν και για τις συνέπειες της μη παράστασής του ή όταν εκπροσωπείται από δικηγόρο που διόρισε ο ίδιος ή το κράτος (άρθρο 8 αρ. 1). Επίσης, ορίζει ότι κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, υποχρεούται να διασφαλίζει ότι υφίστανται στο δίκαιό του αποτελεσματικά ένδικα μέσα προστασίας του θιγόμενου, σε περίπτωση παραβίασης των ανωτέρω δικαιωμάτων του (άρθρο 10 παρ.1). Επιπλέον, ο κατηγορούμενος που δικάστηκε ερήμην χωρίς να πληρούνται οι προαναφερόμενες εγγυητικές προϋποθέσεις, πρέπει να έχει το δικαίωμα σε νέα δίκη ή σε άλλο ένδικο μέσο που να επιτρέπει την επανεξέταση της ουσίας της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης νέων αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 9) ¹⁰⁰.

η) σε εξαιρετικές περιπτώσεις, συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι ώστε να θεωρείται, με βάση συγκεκριμένα και αντικειμενικά αποδεικτικά στοιχεία, ότι η εκτέλεση μιας απόφασης δήμευσης θα συνεπαγόταν, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, πρόδηλη παραβίαση συναφούς θεμελιώδους δικαιώματος σύμφωνα με όσα ορίζονται στον Χάρτη, ιδίως του

¹⁰⁰ Βλ. σχετ. Τσόλκα Ο., Το τεκμήριο αθωότητας και η συμμετοχή του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία: Επί της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ και του εσωτερικού νόμου ενσωμάτωσης, σε: 8^ο Συνέδριο ΕΕΠ, Η ποινική δικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2020, σελ. 127-144, Παπακυριάκου Θ., σε: Μ. Καϊάφα-Γμπάντι/Θ.Παπακυριάκου (επιμ.), ο.π., σελ. 210.

δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, του δικαιώματος αμερόληπτου δικαστηρίου και των δικαιωμάτων της υπεράσπισης.

- **4.2.2.** Η αρχή εκτέλεσης επίσης μπορεί να αναβάλει την αναγνώριση ή εκτέλεση απόφασης δήμευσης, εάν¹⁰¹:

α) η εκτέλεσή της θα μπορούσε να βλάψει εν εξελίξει ποινική έρευνα (για όσο χρονικό διάστημα κρίνει εύλογο η αρχή εκτέλεσης),

β) αφορά χρηματικό ποσό και θεωρεί ότι υπάρχει κίνδυνος λόγω ταυτόχρονης εκτέλεσης της απόφασης δήμευσης σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη, το συνολικό ποσό που προέκυψε να υπερβαίνει σημαντικά το ποσό που ορίζεται στην απόφαση δήμευσης,

γ) το περιουσιακό στοιχείο υπόκειται ήδη σε εν εξελίξει διαδικασία δήμευσης στο κράτος εκτέλεσης, ή

δ) έχει ασκηθεί μέσο παροχής έννομης προστασίας.

Επισημαίνεται δε, ότι στις περιπτώσεις αυτές λόγω του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί από την αναβολή, προκειμένου να διασφαλιστεί το δημευτέο, η αρμόδια αρχή του κράτους εκτέλεσης λαμβάνει όλα τα μέτρα, τα οποία θα λάμβανε σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα ανακύπτει στην περίπτωση που στο πλαίσιο των εν λόγω ποινικών διαδικασιών, η αρχή εκτέλεσης παραλάβει δύο ή περισσότερες αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης από διαφορετικά κράτη μέλη, οι οποίες εκδόθηκαν κατά του ίδιου προσώπου και το εν λόγω πρόσωπο δεν έχει επαρκή περιουσιακά στοιχεία στο κράτος εκτέλεσης για την εκτέλεση όλων των αποφάσεων ή όταν παραλάβει η αρχή εκτέλεσης δύο ή περισσότερες αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης σε σχέση με το ίδιο περιουσιακό στοιχείο. Στην περίπτωση λοιπόν αυτή, η αρχή εκτέλεσης αποφασίζει ποιες από τις αποφάσεις εκτέλεσης θα εκτελέσει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, δίνοντας προτεραιότητα στα συμφέροντα των θυμάτων, όπου αυτό είναι δυνατόν και λαμβάνοντας υπόψιν περιστάσεις όπως, η πιθανή υπάρχουσα δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων και οι ημερομηνίες (κατά χρονική προτεραιότητα) διαβίβασης των αποφάσεων¹⁰².

- **4.2.3.** Επιπλέον, ο Κανονισμός προβλέπει όπως και στην περίπτωση της δέσμευσης, περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, οι οποίοι όταν συντρέχουν και αφού προηγηθεί διαβούλευση της αρχής εκτέλεσης με την αρχή έκδοσης, όταν δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί

¹⁰¹ Άρθρο 21 Κανονισμού.

¹⁰² Άρθρο 26 Κανονισμού.

με κάποιον άλλο τρόπο η δήμευση, τότε η αρχή εκτέλεσης ενημερώνει ότι είναι αδύνατη η εκτέλεση απόφασης δήμευσης. Οι λόγοι αυτοί, είναι οι ίδιοι με τους αναφερόμενους στην περίπτωση της δέσμευσης, ήτοι όταν το περιουσιακό στοιχείο : α) έχει ήδη δημευθεί, β) έχει εξαφανισθεί, γ) έχει καταστραφεί, δ) δεν μπορεί να βρεθεί στον τόπο που ορίζεται στο πιστοποιητικό δέσμευσης, ή ε) δεν μπορεί να βρεθεί, διότι η θέση του δεν έχει οριστεί με επαρκή ακρίβεια¹⁰³.

Περαιτέρω, αναφορικά με την προθεσμία για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης, ορίζεται ότι πρέπει να λαμβάνεται από την αρχή εκτέλεσης, εντός 45 ημερών από την παραλαβή του πιστοποιητικού δήμευσης, εκτός εάν συντρέχουν οι προαναφερθέντες λόγοι αναβολής ή όταν συντρέχουν ειδικές περιπτώσεις οπότε και ορίζεται το κατάλληλο χρονοδιάγραμμα, κατόπιν διαβουλεύσεων των αρχών έκδοσης και εκτέλεσης.

5. Ρυθμίσεις για τα θιγόμενα πρόσωπα και τα θύματα

Με την έννοια θιγόμενο πρόσωπο κατά τον παρόντα Κανονισμό, εννοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε βάρος του οποίου εκδόθηκε απόφαση δέσμευσης ή απόφαση δήμευσης ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο ανήκει η περιουσία που καλύπτεται από αυτή την απόφαση, καθώς και τρίτοι – συμπεριλαμβανομένων και των καλόπιστων τρίτων - των οποίων τα δικαιώματα στην εν λόγω περιουσία βλάπτονται ευθέως από την απόφαση αυτή, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης¹⁰⁴. Κατ' αρχάς, πρέπει να αναφερθεί αναφορικά με τη διαδικασία, ότι παρά τον γένει εμπιστευτικό χαρακτήρα που τη διέπει, τα θιγόμενα από την εκτέλεση της απόφασης δέσμευσης πρόσωπα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά¹⁰⁵. Ωστόσο, υπάρχει περίπτωση να ζητήσει η αρχή έκδοσης για την προστασία των εν εξελίξει ερευνών, από την αρχή εκτέλεσης να αναβάλει αυτήν την ενημέρωση, μέχρι να εκλείψουν οι σχετικοί λόγοι¹⁰⁶. Για τον λόγο αυτό άλλωστε, κατά τη διαβίβαση των αποφάσεων δέσμευσης¹⁰⁷ και δήμευσης¹⁰⁸ η αρχή έκδοσης ενημερώνει την αρχή εκτέλεσης για οποιοδήποτε θιγόμενο πρόσωπο τυχόν γνωρίζει καθώς και παρέχει κατόπιν αιτήματος οποιοσδήποτε πληροφορίες σχετικά με ενδεχόμενη αξίωση των εν λόγω θιγόμενων προσώπων σε σχέση με το περιουσιακό στοιχείο. Εξάλλου, μετά την εκτέλεση απόφασης δέσμευσης ή μετά την απόφαση αναγνώρισης και εκτέλεσης απόφασης δήμευσης, η αρχή εκτέλεσης ενημερώνει αμέσως, τα γνωστά της θιγόμενα πρόσωπα σχετικά με αυτή την εκτέλεση καθώς και την απόφαση αναγνώρισης και

¹⁰³ Άρθρο 22 Κανονισμού.

¹⁰⁴ Άρθρο 2 Κανονισμού - Ορισμοί 10).

¹⁰⁵ Σκέψη 30 Κανονισμού.

¹⁰⁶ Άρθρο 11 παρ. 3 Κανονισμού.

¹⁰⁷ Άρθρο 4 παρ. 7 Κανονισμού.

¹⁰⁸ Άρθρο 14 παρ. 6 Κανονισμού.

εκτέλεσης, σύμφωνα με τις διαδικασίες του εθνικού της δικαίου¹⁰⁹. Περαιτέρω, αφού εκτελεστεί η απόφαση δέσμευσης και σε συνέχεια της απόφασης για την αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης δήμευσης, επιβάλλεται στην αρχή εκτέλεσης να ενημερώνει τα θιγόμενα πρόσωπα, τα οποία γνωρίζει, σχετικά με την αναγνώριση ή εκτέλεση απόφασης¹¹⁰.

Επίσης, παρ' όλο που η αναγνώριση και η εκτέλεση απόφασης δέσμευσης ή απόφασης δήμευσης δεν θα πρέπει να απορρίπτονται για λόγους άλλους από αυτούς που προβλέπονται στον Κανονισμό, τα δικαιώματα των θιγόμενων προσώπων πρέπει να μπορούν να θεμελιώσουν τέτοιο λόγο¹¹¹. Γι' αυτό και ορίστηκε ρητά στο άρθρο 19 του Κανονισμού στ. ε, ότι η αρχή εκτέλεσης μπορεί να αποφασίσει να μην αναγνωρίσει ή να μην εκτελέσει απόφαση δήμευσης, εάν τα δικαιώματα των θιγόμενων προσώπων θα καθιστούσαν αδύνατη την εκτέλεση της απόφασης δήμευσης κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, ακόμη και όταν αυτό οφείλεται στην εφαρμογή μέσων παροχής έννομης προστασίας σύμφωνα με τον Κανονισμό.

Επιπλέον, πολύ σημαντική διάταξη ως προς την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων είναι αυτή που προβλέπει το δικαίωμά τους σε πραγματικό, δηλαδή αποτελεσματικό μέσο παροχής έννομης προστασίας στο κράτος εκτέλεσης κατά της απόφασης σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης, το οποίο ορίζεται ότι ασκείται ενώπιον δικαστηρίου στο κράτος εκτέλεσης σύμφωνα με το δίκαιό του. Τονίζεται ωστόσο, ότι οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση της απόφασης δέσμευσης ή της απόφασης δήμευσης δεν μπορούν να προσβληθούν ενώπιον δικαστηρίου του κράτους εκτέλεσης. Η αλληλεπίδραση του Κανονισμού με την Οδηγία 2014/42/ΕΕ προκύπτει και σε αυτό το σημείο, καθόσον ορίζεται ότι το εν λόγω άρθρο (33 Κανονισμού) ισχύει με την επιφύλαξη της εφαρμογής στο κράτος έκδοσης διασφαλίσεων και μέσων παροχής έννομης προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 8 της ανωτέρω Οδηγίας.

Περαιτέρω, ο Κανονισμός περιλαμβάνει ξεχωριστές ρυθμίσεις για τα θύματα, τα οποία όμως δεν ορίζει εννοιολογικά αφήνοντας τα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια να προσδιορίσουν τα πρόσωπα που υπάγονται στην έννοια του «θύματος». Περιορίζεται ωστόσο, στο να επισημάνει ότι ως θύμα πρέπει να μπορεί να θεωρείται και ένα νομικό πρόσωπο. Σύμφωνα λοιπόν, με τον Κανονισμό, τα δικαιώματα αποζημίωσης και αποκατάστασης των θυμάτων δεν θα πρέπει να θίγονται και μάλιστα οι κανόνες για τη διάθεση δεσμευμένων ή δημευμένων περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην αποζημίωση

¹⁰⁹ Άρθρο 32 Κανονισμού.

¹¹⁰ Άρθρο 39 Κανονισμού.

¹¹¹ Σκέψη 31 Κανονισμού.

των θυμάτων και την επιστροφή περιουσιακών στοιχείων σε αυτά¹¹². Η αρχή εκτέλεσης, θα πρέπει να διαθέτει το κατάλληλο νομικό σύστημα, ώστε να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει ότι το δεσμευμένο περιουσιακό στοιχείο θα επιστραφεί στο θύμα στην περίπτωση που αποφασίστηκε αυτό από το κράτος έκδοσης καθώς και να δύναται να το μεταβιβάσει στο τελευταίο. Αυτό βέβαια, προϋποθέτει ότι i) η κυριότητα του θύματος επί του περιουσιακού στοιχείου δεν αμφισβητείται, ii) το περιουσιακό στοιχείο δεν είναι αναγκαίο ως αποδεικτικό στοιχείο σε ποινικές διαδικασίες στο κράτος εκτέλεσης και iii) τα δικαιώματα των θιγόμενων προσώπων δεν προσβάλλονται¹¹³. Εάν δεν προκύπτουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις κατά την κρίση του κράτους εκτέλεσης, τότε ακολουθούν διαβουλεύσεις προς εξεύρεση λύσης, οι οποίες είναι δυνατό να οδηγήσουν και στην τελική άρνηση επιστροφής του δεσμευμένου στοιχείου. Η αρχή έκδοσης όταν εκδώσει απόφαση περί επιστροφής, δημευμένων περιουσιακών στοιχείων ή αποζημίωσης του θύματος, ενημερώνει σχετικά την αρχή έκδοσης, μέσω του πιστοποιητικού δήμευσης που διαβιβάζει ή αν αυτό συμβεί σε μεταγενέστερο χρόνο, κοινοποιεί την σχετική απόφαση. Εν συνεχεία, η αρχή εκτέλεσης, εφόσον, δεν προκύπτει λόγος όπως προαναφέρθηκε, περί μη επιστροφής, είναι δυνατόν να επιστρέψει το περιουσιακό στοιχείο απευθείας στο θύμα οπότε και ενημερώνει συναφώς την αρχή έκδοσης. Υπάρχει περίπτωση όμως, στη θέση του περιουσιακού στοιχείου να έχουν ληφθεί χρήματα, οπότε μεταφέρεται στο θύμα το αντίστοιχο ποσό. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που η αρχή εκτέλεσης έχει λάβει πληροφορίες σχετικά με απόφαση για την αποζημίωση του θύματος. Επισημαίνεται, ότι εάν εκκρεμεί στο κράτος έκδοσης, διαδικασία για την επιστροφή περιουσιακού στοιχείου ή αποζημίωσης στο θύμα, τότε ενημερώνει σχετικά την αρχή εκτέλεσης η οποία απέχει από τη διάθεση του δημευμένου περιουσιακού στοιχείου μέχρι τη λήψη της απόφασης. Στην περίπτωση δε, που δεν τύχουν εφαρμογής οι ως άνω ρυθμίσεις, μη χρηματικά περιουσιακά στοιχεία που προέκυψαν από την εκτέλεση της απόφασης δήμευσης, διατίθενται σύμφωνα με τους ακόλουθους κανόνες: α) τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να πωληθούν, β) τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να μεταφέρονται στο κράτος έκδοσης, υπό την προϋπόθεση ότι, εάν η απόφαση δήμευσης καλύπτει χρηματικό ποσό, η αρχή έκδοσης έχει δώσει τη συγκατάθεσή της για τη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων στο κράτος έκδοσης, γ) υπό την επιφύλαξη του στοιχείου δ), εάν δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί το στοιχείο α) ή β), τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να διατεθούν με άλλο τρόπο σύμφωνα με εθνικό δίκαιο

¹¹² Σκέψη 45 Κανονισμού, βλ. σχετ. και Διακοίνωση της Eurojust για τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1805, 8.12.2020, σελ. 3-4, <https://www.eurojust.europa.eu/note-regulation-eu-20181805-mutual-recognition-freezing-orders-and-confiscation-orders>.

¹¹³ Άρθρο 29 Κανονισμού.

του κράτους εκτέλεσης, ή δ) τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος ή κοινωνικούς σκοπούς στο κράτος εκτέλεσης σύμφωνα με το δίκαιό του, με την επιφύλαξη της συγκατάθεσης του κράτους έκδοσης¹¹⁴.

IV. Συμπερασματική αποτίμηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1805 και της ελληνικής προσαρμογής

Όπως ήδη αναφέρθηκε, σκοπός του παρόντος Κανονισμού ήταν να αντικαταστήσει το τότε υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, το οποίο διαπιστώθηκε ότι ήταν ανεπαρκές ως προς την αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων αναφορικά με τη δέσμευση και τη δήμευση. Επομένως, οι εκθέσεις, στις οποίες βασίστηκε, είχαν ήδη καταγράψει τα διαπιστωμένα προσκόμματα και ελλείψεις στην εν γένει λειτουργία του υφιστάμενου νομικού καθεστώτος στα κράτη μέλη της ΕΕ. Έτσι, με τη νομική αυτή πράξη, επιδιώχθηκε η αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων. Μελετώντας, τις αιτιολογικές σκέψεις και τους αντίστοιχους κανόνες που διαλαμβάνονται στο περιεχόμενο του Κανονισμού, καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Δεδομένου ότι πρόκειται για μια άμεσα εφαρμοστέα νομική πράξη, ο Κανονισμός, μετά την θέση του σε ισχύ, έχει εκ των πραγμάτων άμεση εφαρμογή στα κράτη μέλη. Με αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται η επιδιωκόμενη ομοιογένεια και σαφήνεια, εξαλείφοντας τα προβλήματα που είχαν ανακύψει και σχετίζονταν με τη μεταφορά στα εθνικά δικαιικά συστήματα. Αυτό συνέβαινε όχι μόνο εκ του γεγονότος ότι δεν είχαν μεταφέρει όλα τα κράτη μέλη τις αποφάσεις-πλαίσιο για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης αλλά κυρίως λόγω της διαφοροποίησης του τρόπου μεταφοράς στις εθνικές έννομες τάξεις, η οποία ήταν δυνατόν να αναχαιτίσει σημαντικά την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Και μπορεί μεν, τα σύγχρονα κράτη δικαίου να εδράζουν το νομικό τους σύστημα σε κοινές αρχές και αξίες, ωστόσο, δεν πρέπει να παρακάμπτεται το γεγονός ότι προκειμένου να ενσωματωθεί η εκάστοτε απόφαση-πλαίσιο και η εκάστοτε οδηγία, στην εθνική έννομη τάξη, μεσολαβεί αναγκαία ο εθνικός νομοθέτης. Αυτό οδηγεί αναπόφευκτα σε μικρότερες ή μεγαλύτερες αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών εννόμων τάξεων που οφείλεται στην εγγενή διαφορετικότητά τους. Η διαφορετικότητα αυτή οπωσδήποτε πρέπει να γίνεται σεβαστή, αλλά και να αξιολογείται σωστά πριν από κάθε νομοθετική πρωτοβουλία και τις επιλογές που συνοδεύουν αυτή.

Περαιτέρω, ο Κανονισμός, με το ρυθμιστικό του πεδίο, καλύπτει τη δήμευση εις χείρας τρίτου και την ποινική μη βασιζόμενη σε καταδίκη δήμευση. Επομένως, πέρα από τα είδη

¹¹⁴ Άρθρο 30 Κανονισμού.

δήμευσης που αποτέλεσαν ρυθμιστικό αντικείμενο των προϋφιστάμενων αποφάσεων-πλαίσιο (απλή δήμευση και εκτεταμένη δήμευση), το πεδίο εφαρμογής του είναι εκτεταμένο και παράλληλα αποκλείει πλέον τη διακριτική ευχέρεια απόρριψης αναγνώρισης, όπως συνέβαινε στην περίπτωση εκτεταμένης δήμευσης όπου ήταν ευρεία.

Επίσης, το εκτεταμένο πεδίο εφαρμογής του, εντοπίζεται και σε σχέση με την Οδηγία 2014/42/ΕΕ, δοθέντος ότι δυνάμει του περιεχομένου του Κανονισμού, καλύπτονται όλοι οι τύποι αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης που καλύπτονται από την Οδηγία και επιπλέον οι μη βασιζόμενες σε καταδίκη αποφάσεις δήμευσης που εκδίδονται στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Ειδικότερα, καλύπτονται τοιούτοτρόπως οι περιπτώσεις θανάτου προσώπου, ασυλίας, παραγραφής, περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η ταυτότητα του δράστη του αδικήματος ή άλλες περιπτώσεις όπου ποινικό δικαστήριο μπορεί να δημεύσει περιουσιακό στοιχείο χωρίς να εκδώσει καταδικαστική απόφαση, όταν το δικαστήριο έχει αποφασίσει ότι το εν λόγω περιουσιακό στοιχείο είναι προϊόν εγκλήματος. Απαιτούμενη βέβαια προϋπόθεση είναι το δικαστήριο να έχει προβεί σε εξακρίβωση ότι προέκυψε κάποιο πλεονέκτημα από ποινικό αδίκημα. Επιπροσθέτως, οι τύποι αυτοί αποφάσεων δήμευσης, για να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, πρέπει να έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να πληρούνται στο κράτος έκδοσης όλες οι εγγυήσεις που ισχύουν για τις εν λόγω διαδικασίες και ειδικότερα αυτές που άπτονται των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η σημασία και ο σεβασμός των οποίων τονίζεται σε επιμέρους χωρία στο κείμενο του Κανονισμού.

Ακόμη, η δέσμευση, η οποία προηγείται και χρησιμοποιείται εν είδει προληπτικού μέτρου, πρέπει να λαμβάνει χώρα επειγόντως, οπότε και απαιτεί σύντομες προθεσμίες αναγνώρισης και εκτέλεσης. Η δε η αναγνώριση και η εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης μπορεί να λαμβάνει χώρα σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Η διάκριση αυτή αποτυπώνεται στον Κανονισμό με τον καθορισμό προθεσμιών και για τις αποφάσεις δήμευσης καθώς και με ειδικότερες ρυθμίσεις για κάποιες περιπτώσεις, όπως εκτέθηκε ανωτέρω. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η αποτελεσματικότητα των διασυνοριακών διαδικασιών και επιδιώκεται μια κοινή ταχύτητα στη δράση τους. Άλλωστε, μια ενιαία πράξη για την αμοιβαία αναγνώριση τόσο των αποφάσεων δέσμευσης όσο και των αποφάσεων δήμευσης που περιέχει άμεσα εφαρμοστέους κανόνες και προθεσμίες εξασφαλίζει την άμεση αναγνώριση και εκτέλεσή τους εντός της Ένωσης.

Η πρόβλεψη επίσης του τυποποιημένου πιστοποιητικού για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δήμευσης και το αντίστοιχο τυποποιημένο έντυπο για τις αποφάσεις δέσμευσης είναι ένας επιπλέον παράγοντας που συνηγορεί υπέρ της άμεσης και

αποτελεσματικής λειτουργίας του εν λόγω μηχανισμού. Κυρίως, όμως, πρέπει να επισημανθεί, ότι λόγω της ενιαίας τυποποίησης των απαιτούμενων πληροφοριών και στοιχείων που πρέπει να διαλαμβάνονται στο περιεχόμενων αυτών των εντύπων, όχι μόνο κατευθύνουν τη χώρα έκδοσης ως προς τον τρόπο διαβίβασης των αποφάσεων αυτών και ως προς τον προηγούμενο έλεγχο για το αν όντως έχει τηρηθεί η απαιτούμενη διαδικασία σε εγχώριο επίπεδο, αλλά επιπλέον συνδράμουν την αρχή εκτέλεσης να εντοπίσει το στοχευμένο περιουσιακό στοιχείο, διευκολύνοντας έτσι την αναγνώριση και εκτέλεση από τις αρμόδιες εθνικές αρχές ενός μέτρου που έχει ληφθεί από την αρμόδια αρχή ενός άλλου κράτους μέλους. Επίσης, με το τυποποιημένο έντυπο για τις αποφάσεις δέσμευσης απλουστεύεται η διαδικασία αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δέσμευσης, δεδομένου ότι δεν θα συνοδεύεται από άλλη εγχώρια απόφαση δέσμευσης. Επιπροσθέτως, τα πιστοποιητικά αυτά είναι πολύ επιβοηθητικά και ως προς την προστασία των δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων από την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης και των αποφάσεων δέσμευσης, δεδομένου, ότι λόγω της συναφούς κατηγορίας που έχει ενταχθεί στο περιεχόμενό τους, αναγκάζουν τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν για την αναζήτηση και να καταγράψουν, όταν αυτό καθίσταται εφικτό, τα στοιχεία των συγκεκριμένων προσώπων. Η διαδικασία δε, για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης και η διαδικασία για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης ρυθμίζονται ξεχωριστά από τον Κανονισμό για την απλούστευση της άμεσης εφαρμογής τους από τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τη συστηματικότερη οργάνωση του περιεχομένου του.

Επιπλέον, όπως επισημαίνεται από τον ίδιο τον Κανονισμό, για την ορθή εφαρμογή του, προϋποτίθεται στενή επικοινωνία μεταξύ των οικείων αρμόδιων εθνικών αρχών, ιδίως στις περιπτώσεις της ταυτόχρονης εκτέλεσης μιας απόφασης δήμευσης σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα πρέπει να διαβουλεύονται μεταξύ τους όποτε αυτό είναι αναγκαίο, απευθείας ή, κατά περίπτωση, μέσω της Eurojust ή του ΕΔΔ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προωθείται έτι περισσότερο η δικαστική συνεργασία των κρατών μελών στο επίπεδο αυτό καθώς και να υπάρχει άμεση κινητοποίηση από τις αρμόδιες εθνικές αρχές αλλά και από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, όποτε προκύπτει η ανάγκη, προκειμένου να επιλυθεί οποιοδήποτε πρόβλημα ανακύπτει το συντομότερο δυνατό και να επιτευχθεί τελικώς το ζητούμενο αποτέλεσμα. Άλλωστε αυτή η ρύθμιση τονίζει περισσότερο το αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης ανάμεσα στα κράτη μέλη, δεδομένου ότι δύνανται κάθε φορά τα ίδια – μέσω των αρμοδίων αρχών τους – να εκθέτουν τους προβληματισμούς και τα επιχειρήματά τους αναφορικά με την πρόοδο της διαδικασίας.

Ωστόσο, πέραν των ως άνω παρατηρήσεων που άπτονται της θετικής πλευράς της λειτουργίας του Κανονισμού, πρέπει να επισημανθούν και κάποιοι προβληματισμοί. Είναι γεγονός, πώς μια ενιαία πράξη άμεσης εφαρμογής, επιδιώκει με τον πιο «έντονο» τρόπο την εναρμόνιση των νομοθετικών πλαισίων των κρατών μελών της ΕΕ αναφορικά με το εκάστοτε ζήτημα. Επομένως, η έλλειψη της μεσολάβησης του εθνικού νομοθέτη δημιουργεί στα κράτη μέλη και ειδικότερα σε κάποια εξ αυτών που δεν βρίσκονται στο ίδιο στάδιο συνειδητοποίησης της προσπάθειας επίτευξης μιας «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης» ένα αίσθημα παραγκώνισης καθώς και ότι ο Ευρωπαίος νομοθέτης όσο και αν προσπαθήσει δεν μπορεί να νομοθετήσει ικανοποιητικά και να καταφέρει να λάβει υπόψη του όλες τις ιδιαιτερότητες που άπτονται της διαφορετικότητας των εθνικών εννόμων τάξεων.

Επίσης, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι αποτελεί μια πρωτόγνωρη, ειδικά στο συγκεκριμένο πεδίο, παρέμβαση στις εθνικές έννομες τάξεις. Για τον λόγο αυτό μάλιστα τονίζεται από τις σκέψεις του ίδιου του Κανονισμού, ότι, αφενός, η επιλογή της συγκεκριμένης νομικής πράξης του «κανονισμού» δεν θα πρέπει να αποτελέσει προηγούμενο κατά την ευρωπαϊκή νομοθέτηση και αφετέρου, ο σεβασμός και η εγγύηση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών καθώς και η έλλειψη κάθε είδους διάκρισης αποτελεί κύρια συνιστώσα των προκειμένων νομοθετικών διατάξεων.

Περαιτέρω, δέον να αναφερθεί ότι ακόμη και η επιλογή της νομικής πράξης του κανονισμού με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω, δεν συνεπάγεται άνευ ετέρου την αυτόματη εφαρμογή του και την επίλυση των προϋφιστάμενων προβλημάτων σε πρακτικό επίπεδο. Και αυτό γιατί παρά την αμεσότητα των εφαρμοστέων νομικών διατάξεών του, πολλά από τα αντικείμενα ρύθμισής του, προϋποθέτουν τη λήψη εκτελεστικών μέτρων σε εγχώριο επίπεδο από κάθε κράτος μέλος. Για παράδειγμα, στην εθνική μας έννομη τάξη, παρά τη δημιουργία φορέα (ΕΥΑΠΣ) για τη διαχείριση των δημευμένων και δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, όπως υποχρεώνονταν τα κράτη μέλη να πράξουν ήδη με την Οδηγία 2014/42/ΕΕ, δεν έχει διαπιστωθεί η σχετική δράση του φορέα αυτού. Συνακόλουθα η διαχείριση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων - η οποία επιτάσσεται και από τον παρόντα Κανονισμό ότι πρέπει να λαμβάνει χώρα από τα κράτη μέλη - δεν έχει υλοποιηθεί, δεδομένου ότι δεν έχει καθοριστεί το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη διαχείριση των δεσμευμένων και δημευμένων περιουσιακών στοιχείων. Άλλωστε, οι σχετικές ελλείψεις που διαπιστώθηκαν αναφορικά με την εφαρμογή του Κανονισμού, οδήγησαν στη με αριθμ. πρωτ. 44570/03-09-2021 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, βάσει της οποίας αποφασίστηκε η σύσταση και συγκρότηση ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής με αντικείμενο την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ)

2018/1805 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14 Νοεμβρίου 2018 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης, η οποία οφείλει να έχει περατώσει το έργο της έως την 31-01-2022¹¹⁵.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι στην εθνική μας έννομη τάξη, ο Κανονισμός έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται σε επίπεδο αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης, όπως προκύπτει από την πρόσφατη με αριθμό 1/2021 Διάταξη του Εισαγγελέα Εφετών Θράκης, δυνάμει της οποίας δημεύθηκε περιουσιακό στοιχείο (ακίνητο) που βρίσκεται στην Ελλάδα μετά από αίτημα αναγνώρισης και εκτέλεσης απόφασης δήμευσης Πρωτοδικείου Γερμανίας, κατ' εφαρμογή του παρόντος Κανονισμού¹¹⁶. Όμως για την ακώλυτη και συνεπή εφαρμογή του Κανονισμού πρέπει να νομοθετηθούν στην εθνική μας έννομη τάξη και οι ανάλογες εκτελεστικές διατάξεις, δεδομένου ότι από το περιεχόμενο της ως άνω Διάταξης, ανακύπτει ήδη το ζήτημα του αρμοδίου οργάνου στην Ελλάδα αφενός για την αναγνώριση και εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων και αφετέρου για την κρίση επί των ενδίκων μέσων που ασκούνται από τα πρόσωπα που θίγονται από τις σχετικές αποφάσεις. Στην προκειμένη περίπτωση τα ζητήματα αυτά αντιμετωπίστηκαν βάσει των διατάξεων του προαναφερθέντος ν. 4478/2017, με τον οποίο έγινε προσπάθεια εναρμόνισης της εγχώριας νομοθεσίας με την ενωσιακή¹¹⁷. Ωστόσο, τα περισσότερα από τα διαλαμβανόμενα στον ως άνω νόμο ευρωπαϊκά νομοθετήματα και ειδικότερα οι αποφάσεις – πλαίσιο, αντικαταστάθηκαν ήδη με τον παρόντα Κανονισμό, ενώ η Οδηγία 2014/42, ως προελέχθη, έχει ως ρυθμιστικό πεδίο ζητήματα του ουσιαστικού ποινικού δικαίου.

Εν κατακλείδι, είναι γεγονός, ότι σε γενικές γραμμές υπάρχουν ενδοιασμοί από την υιοθέτηση σε ευρεία κλίμακα, στον χώρο της Ένωσης, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. στοιχ. α' ΣΛΕΕ και ειδικότερα όταν δεν έχει προηγηθεί μια προσπάθεια εναρμόνισης σε επίπεδο ουσιαστικού δικαίου των κρατών μελών. Κι αυτό γιατί,

¹¹⁵<https://lawnet.gr/law-news/systasi-nom-kis-epitropis-gia-tin-amoivaia-anagnorisi-ton-apof%CE%84seon-desmefsis-kai-dimefsis-kan-ee-2018-1805-tou-ek/>.

¹¹⁶Λόγω του ότι είναι η πρώτη ελληνική περίπτωση εφαρμογής του Κανονισμού κρίθηκε σκόπιμο, η σχετική Διάταξη να παρατεθεί αυτούσια στην παρούσα μελέτη, ως παράρτημα αυτής, δημοσ. στον διαδικτυακό ιστότοπο <https://ende.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%B4%CE%AE/>.

¹¹⁷ Νόμος 4478/2017 για την κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανάγνωση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της α-π 2003/577/ΔΕΥ, της α-π 2005/212/ΔΕΥ, της α-π 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την α-π 2009/299/ΔΕΥ, και της οδηγίας 2014/42/ΕΕ.

όπως επισημαίνεται στη θεωρία, υπάρχει ο φόβος να καθιερωθούν δικονομικά συστήματα στις εθνικές έννομες τάξεις στο πεδίο του ποινικού δικαίου, που εμπεριέχουν στοιχεία από έτερες έννομες τάξεις και κλονίζουν την εσωτερική τους συνοχή. Κατά την άποψη αυτή¹¹⁸, υπάρχει ο κίνδυνος αλλοίωσης των εθνικών δικαιοκτών συστημάτων καθώς και η πιθανότητα έκβασης των σχετικών ρυθμίσεων σε βάρος των δικαιωμάτων των προσώπων.

Ωστόσο, όπως εκθέσαμε ανωτέρω, στο πλαίσιο εξέτασης της εν γένει διαδρομής για την έκδοση του παρόντος Κανονισμού, αφενός, γίνεται προσπάθεια – τα τελευταία έτη και ειδικά μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας – να υπάρξει εναρμόνιση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου ανάμεσα στα κράτη μέλη, ειδικά στις κατηγορίες εγκληματικότητας που παρατηρείται ότι σημειώνουν ολοένα και αυξανόμενη παρουσία σε διασυνοριακό επίπεδο και αφετέρου τα κράτη μέλη δεν είναι αμέτοχα σε αυτήν την διαδικασία και έχουν κάποιους μηχανισμούς αντίδρασης, όταν πιστεύουν ότι διακυβεύονται τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους. Η επίτευξη μιας τέτοιας εναρμόνισης είναι κατά τη γνώμη μου το πρώτο απαιτούμενο στάδιο, ώστε να γίνουν αποδεκτές οι αποφάσεις των κρατών μελών από τα υπόλοιπα κράτη μέλη και να εξασφαλίζουν ότι παρέχουν τις απαιτούμενες εγγυήσεις για τον σεβασμό και την προστασία των θεμελιωδών αρχών, δικαιωμάτων και ελευθεριών που είναι κοινές και διέπουν κάθε σύγχρονο κράτος δικαίου. Επομένως, η καθιέρωση κατόπιν μιας απλουστευμένης διαδικασίας, η οποία εξυπηρετεί καλύτερα την καταστολή της εγκληματικότητας, και δη μέσω της νομικής πράξης του κανονισμού, η οποία θέτει τους ίδιους όρους και τις ίδιες προϋποθέσεις ανάμεσα στα κράτη μέλη, φαίνεται ότι είναι η κατάλληλη νομοθετική επιλογή. Άλλωστε, όπως εν προκειμένω, η εν λόγω επιλογή, θα πρέπει να γίνεται, όταν προκύπτει ότι είναι αναγκαία. Όπως αναλυτικά εκτέθηκε ανωτέρω, το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς αποδείχθηκε ανεπαρκές και παρατηρήθηκε μεγάλη ανομοιογένεια. Επομένως, όταν δεν δύναται να επιτευχθεί στο επίπεδο αυτό η δικαστική συνεργασία, δεν επιτυγχάνεται και ο επιδιωκόμενος σκοπός της εκάστοτε νομοθετικής πράξης. Οποσδήποτε, όμως, πέρα από τους θεωρητικούς λόγους που οδηγούν στην ανάπτυξη και την υλοποίηση κάθε νομοθετικής πρωτοβουλίας στον χώρο της ΕΕ, ακόμα και όταν έχουν βασιστεί στην ανάλυση της πραγματικότητας, η μετουσίωσή τους σε άμεσα εφαρμοστέους κανόνες χρήζει ανάγκης από τη χάραξη μιας νέας διαδρομής. Ειδικότερα, θα πρέπει τα κράτη μέλη να προβαίνουν στη θέσπιση των κατάλληλων και αναγκαίων εκτελεστικών διατάξεων και να καταγράφουν τυχόν ζητήματα που γεννώνται, αφενός από τη διαδικασία αυτή και αφετέρου από την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού, ώστε να αναδεικνύονται τα σημεία που χρήζουν διόρθωσης και βελτίωσης σε

¹¹⁸ Βλ. *Μ. Καϊάφα-Γκμπάντι*, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Παπακυριάκου Θ., ο.π., σελ. 26.

εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Στην ίδια κατεύθυνση άλλωστε, κατά το άρθρο 38 του Κανονισμού, προβλέπεται ότι έως τις 20 Δεκεμβρίου 2025 και στη συνέχεια ανά πενταετία, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα εξής: α) τη δυνατότητα για τα κράτη μέλη να υποβάλλουν και να ανακαλούν δηλώσεις δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 2 και του άρθρου 14 παράγραφος 2· β) την αλληλεπίδραση μεταξύ του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης· γ) την εφαρμογή των άρθρων 28, 29 και 30 για τη διαχείριση και διάθεση των δεσμευμένων και δήμευμένων περιουσιακών στοιχείων, την επιστροφή περιουσιακών στοιχείων στα θύματα και την αποζημίωση των θυμάτων.

Πηγές – βιβλιογραφία - Ιστοσελίδες

Πηγές

Αιτιολογική έκθεση πρόταση Επιτροπής για τον Κανονισμό 2018/1805/ΕΕ:

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0819&from=N>

Πληροφορίες για το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές δραστηριότητες:

<https://search.oecd.org/corruption/anti-bribery/OECD-Greece-Asset-Recovery-Institutional-Analysis-EL.pdf>

Διακοίνωση της Eurojust για τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1805, 8.12.2020,

<https://www.eurojust.europa.eu/note-regulation-eu-20181805-mutual-recognition-freezing-orders-and-confiscation-orders>

Δημοσιοποίηση εισαγγελικής διάταξης:

<https://ende.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%AE/>

Πληροφορίες για συνεδριάσεις Ευρωπαϊκού Συμβουλίου:

<https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf>.

Πληροφορίες για ευρωπαϊκή νομοθεσία:

<https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html?locale=el>

Πληροφορίες για νομοπαρασκευαστική επιτροπή:

<https://lawnet.gr/law-news/systasi-nom-kis-epitropis-gia-tin-amoivaia-anagnorisi-ton-apof%CE%84seon-desmefsis-kai-dimefsis-kan-ee-2018-1805-tou-ek/>

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ. (2016) Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου εκδόσεις Σάκκουλα,

Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ./Παπακυριάκου, Θ. (2019) Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου εκδόσεις Σάκκουλα,

Καραμόσχογλου Α. Εισήγηση στην ΕΣΔι με θέμα Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης – Δικαστική Συνδρομή και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις: δημ.

https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2021/karamoschoglou_2021.pdf,

Κυριτσάκη Ι., (2009) Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και η αρχή του διττού αξιοποιού, εκδόσεις Σάκκουλα,

Μυλωνόπουλος Χ. (2021) Διεθνές & Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο Νομική Βιβλιοθήκη,

Παπαγιάννης Δ. (2016) Ευρωπαϊκό Δίκαιο Νομική Βιβλιοθήκη,

Παύλου Σ./Σάμιος Θ. (2021) Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, τ.ΙΙ, (7^η ενημέρωση) Π.Ν. Σάκκουλας,

Ρεβολίδης, Ι. (2020) Διεθνής δικαιοδοσία και διαδίκτυο εκδόσεις Σάκκουλα,

Σκουρής Β. (2020) Συνθήκη της Λισσαβώνας εκδόσεις Σάκκουλα,

Ταγαρά Χ./Σαχκπεκίδου Ε. (2020) Κατ' άρθρο ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Νομική Βιβλιοθήκη,

Τσόλκα Ο. (2016) «Ερήμην» διεξαγωγή της ποινικής δίκης και ένδικη προστασία του «απόντος» κατηγορουμένου υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ και της ενωσιακής δικαιοταξίας, σε: Τιμητικός Τόμος Χρ. Αργυρόπουλου, 2016,

Τσόλκα Ο. (2016) Συστηματική προσέγγιση και ζητήματα ερμηνείας του ν. 4312/2014 για τη «ρύθμιση δεσμευμένων ή κατασχεμένων χρηματικών απαιτήσεων και μετρητών», ΝοΒ 2016.

Τσόλκα Ο. (2020) Το τεκμήριο αθωότητας και η συμμετοχή του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία: Επί της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ και του εσωτερικού νόμου ενσωμάτωσης, σε: 8ο Συνέδριο ΕΕΠ, Η ποινική δικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ξενόγλωσση

Ambos K., (2018) European Criminal Law,

Mitsilegas V., (2016) EU Criminal Law after Lisbon,

Simonato M, (2015) Directive 2014/42/EU and Non-Conviction Based Confiscation: A Step Forward on Asset Recovery?, New Journal of European Criminal Law.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ελληνική Δημοκρατία

Εισαγγελία Εφετών Θράκης

ΔΙΑΤΑΞΗ 1/2021

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΕΦΕΤΩΝ ΘΡΑΚΗΣ

Λάβαμε υπόψη τις διατάξεις του Κανονισμού ΕΕ 2018/1805, που εφαρμόζεται σε κάθε απόφαση δέσμευσης και σε κάθε απόφαση δήμευσης, που εκδίδεται στο πλαίσιο διαδικασιών επί ποινικών υποθέσεων. Ο ανωτέρω Κανονισμός αποτελεί μετεξέλιξη της οδηγίας **2014/42/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν.4478/2017 και η οποία εφαρμόζεται συμπληρωματικά σε σχέση με τις διατάξεις του Κανονισμού.**

Ακολούθως μελετήσαμε τη δικογραφία, που διαβιβάστηκε στην Εισαγγελία Εφετών Θράκης από την Εισαγγελία του Πρωτοδικείου της Γερμανίας. Από τούτη προκύπτουν τα εξής:

Α) Σε βάρος του, γεννηθέντος στις....., εκδόθηκε η υπ' αριθμ..... απόφαση του Πρωτοδικείου, με την οποία αυτός καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης 4 ετών και 3 μηνών για την πράξη της απάτης κατ' επάγγελμα εντός συμμορίας, η οποία με βάση το εν λόγω πιστοποιητικό σύμφωνα με το γερμανικό Ποινικό Κώδικα τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών ετών.

Β) Η ανωτέρω απόφαση κατέστη αμετάκλητη στις 31-10-2018.

Γ) Με αυτή επιβλήθηκε δήμευση περιουσιακού στοιχείου ίσης αξίας με την προκληθείσα ζημία, στο δε πιστοποιητικό, που συνοδεύει την απόφαση, γίνεται μνεία ότι δημευθέν περιουσιακό στοιχείο είναι ακίνητο στην επί της οδού

Δ) Η ζημία από την τελεσθείσα στη Γερμανία πράξη της απάτης σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο πιο πάνω πιστοποιητικό ανέρχεται στο ποσό των 408.500 ευρώ.

Ε) Για τη δήμευση του ανωτέρω ακινήτου με βάση την προαναφερθείσα απόφαση έχει επισυναφθεί εις διπλούν το από 31-3-2021 πιστοποιητικό δήμευσης σύμφωνα με το παράρτημα

Π του πιο πάνω Κανονισμού. Το πιστοποιητικό αυτό έχει εκδοθεί από τον Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου του Γερμανίας.

ΣΤ) Το ανωτέρω πιστοποιητό (εις διπλούν), το από 30-3-2021 αίτημα αναγνώρισης και εκτέλεσης της δήμευσης της απόφασης του Πρωτοδικείου του της Γερμανίας, και η βεβαίωση αμετακλήτου της απόφασης διαβιβάστηκαν απευθείας από τον Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου του Γερμανίας στον Εισαγγελέα Εφετών Θράκης μεταφρασμένα στην ελληνική γλώσσα.

Ζ) Η πράξη της απάτης περιλαμβάνεται στον κατάλογο των εγκλημάτων του άρθρου 3 του Κανονισμού, για τα οποία μπορεί να γίνει λόγος εφαρμογής του σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο αυτό, δηλαδή χωρίς έλεγχο του διττού αξιολογίου των πράξεων, για τις οποίες εκδόθηκε η απόφαση δήμευσης, εφόσον οι πράξεις αυτές τιμωρούνται στο κράτος έκδοσης με ποινή στερητική της ελευθερίας μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών.

Η) Ο είναι ψιλός κύριος του ανωτέρω ακινήτου δυνάμει του υπ' αριθμ..... συμβολαιογραφικού εγγράφου της Συμβολαιογράφου..... νομίμως μεταγεγραμμένου. Το ακίνητο είναι διαμέρισμα ισογείου ορόφου σε οικοδομή στην επί της οδού..... εντός του οικοδομικού τετραγώνου καθαρού εμβαδούτμ και μικτού εμβαδού τμ.

Θ) Στην υπ' αριθμ..... απόφαση του Πρωτοδικείου και στο από 31-3-2021 πιστοποιητικό του παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805 αναφέρεται ότι η δήμευση του ανωτέρω περιουσιακού στοιχείου έλαβε χώρα για το λόγο ότι τα οικονομικά ωφέλη, που αποκτήθηκαν μέσω της πράξης της απάτης, δεν βρίσκονται στην κατοχή τουκαι επομένως δημεύεται περιουσιακό στοιχείο, που αντιστοιχεί στην αξία αυτού που αποκτήθηκε κατά το άρθρο 73γ' του Γερμανικού ΠΚ.

Με βάση τα προαναφερθέντα συντρέχουν οι λόγοι αναγνώρισης και εκτέλεσης της δήμευσης του ανωτέρω ακινήτου, που αποφασίστηκε με την υπ' αριθμ..... (αμετάκλητη) απόφαση του Πρωτοδικείου..... και για την οποία συντάχθηκε από τις γερμανικές αρχές το ανωτέρω αναφερθέν πιστοποιητικό του παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805. Ακόμη πρέπει να αναφερθεί ότι το εν λόγω μέτρο είναι ακόλουθο με την αρχή της αναλογικότητας δεδομένου του ύψους της ζημίας της απάτης. Επιπλέον δεν συντρέχει κατά την κρίση μας κάποιος από τους αναφερόμενους στο άρθρο 19 του Κανονισμού 2018/1805 λόγος άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης της δήμευσης του ακινήτου, ενώ για τη διαβίβαση της

απόφασης αυτής τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες στον Κανονισμό διατυπώσεις κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα. Εξάλλου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 33 του Κανονισμού, οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση της απόφασης δέσμευσης ή της απόφασης δήμευσης δεν μπορούν να προσβληθούν ενώπιον δικαστηρίου του κράτους εκτέλεσης και κατά συνέπεια η βασιμότητα των ουσιαστικών λόγων, στους οποίους στηρίχθηκε το Δικαστήριο του κράτους έκδοσης για τη λήψη της απόφασης της δήμευσης, δεν μπορούν να τύχουν εξέτασης με την παρούσα διάταξή μας. Ειδικά τονίζεται στο σημείο αυτό ότι δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι το ποσοστό του θιγόμενου προσώπου επί του ακινήτου είναι τέτοιο, που καθιστά αδύνατη τη δήμευσή του κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης (δηλαδή κατά το ελληνικό δίκαιο) ή ότι αξία της ζημίας, που προκλήθηκε από την πράξη της απάτης είναι μικρής αξίας και η δήμευση του ακινήτου αποτελεί δυσανάλογο μέτρο σε βάρος του θιγόμενου. Ακόμη σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 εδάφιο γ' του Κανονισμού 2018/1805 ως περιουσιακά στοιχεία, που αφορά ο εν λόγω Κανονισμός είναι και εκείνα, που υπόκεινται σε δήμευση μέσω της εφαρμογής, στο κράτος έκδοσης οποιωνδήποτε από τις εξουσίες δήμευσης, που προβλέπονται στην οδηγία 2014/42/ΕΕ. Σύμφωνα δε με το άρθρο 4 της πιο πάνω οδηγίας τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, η δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος ή περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων είναι ισοδύναμη με αυτά τα όργανα ή προϊόντα, υπό την αίρεση οριστικής καταδίκης για ποινικό αδίκημα, που μπορεί να επίσης να έχει απαγγελθεί ερήμην. Κατά το άρθρο 73 του Γερμανικού ΠΚ (δηλαδή του κράτους έκδοσης της απόφασης για τη δήμευση) επιτρέπεται δήμευση περιουσιακού στοιχείου, που αντιστοιχεί στην αξία αυτού που αποκτήθηκε μέσω της αξιόποινης πράξης, εφόσον τούτο δεν το κατέχει ο δράστης. Επίσης σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 69 του Ελληνικού ΠΚ αν τα αντικείμενα ή τα περιουσιακά στοιχεία της παραγράφου 1 δεν υπάρχουν πλέον ή δεν έχουν βρεθεί, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει δήμευση (αναπληρωματική δήμευση) σε ίσης, κατά το χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, αξίας περιουσιακά στοιχεία του δράστη. Κατά συνέπεια το ανωτέρω αναφερθέν ακίνητο αποτελεί περιουσιακό στοιχείο, που αφορά ο Κανονισμός 2018/1805 για την αναγνώριση και εκτέλεση της δήμευσης του κράτους έκδοσης στο κράτος εκτέλεσης. Επιπλέον σε ό,τι αφορά το ζήτημα του αρμοδίου οργάνου στην Ελλάδα για την αναγνώριση και εκτέλεση της δήμευσης του κράτους έκδοσης πρέπει να αναφερθεί ότι αρμόδιος για το ζήτημα αυτό ο Εισαγγελέας Εφετών, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο που αφορά η δήμευση. Τούτο προκύπτει από όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 22 Ν.4478/2017, που τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω, μη υφισταμένου προς το παρόν εφαρμοστικού ελληνικού νόμου για τον Κανονισμό 2018/1805 ως προς το ανωτέρω ζήτημα. Επομένως με βάση όλα όσα προεκτέθηκαν το αίτημα των Γερμανικών Αρχών πρέπει

να γίνει δεκτό, να αναγνωρισθεί και να εκτελεστεί η δήμευση του πιο πάνω ακινήτου, που διατάχθηκε με την υπ' αριθμ. (αμετάκλητη) απόφαση του Πρωτοδικείου..... και για την οποία συντάχθηκε από τις γερμανικές αρχές το ανωτέρω αναφερθέν πιστοποιητικό του παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805. Έτσι κρίνουμε ότι τούτο το ακίνητο, του οποίου ο θιγόμενος (.....) είναι ψιλός κύριος, πρέπει να κατασχεθεί δυνάμει της παρούσας διάταξής μας αφού αναγνωρίζουμε και εκτελούμε τη δήμευση αυτού δυνάμει της ανωτέρω απόφασης του Πρωτοδικείου του Γερμανίας και του οικείου πιστοποιητικού του παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805. Προς τούτο παραγγέλλουμε τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, τη μεταγραφή της παρούσας διάταξης μετά των συνημμένων εγγράφων των Γερμανικών Αρχών (την υπ' αριθμ. αμετάκλητη απόφαση του Πρωτοδικείου, το πιστοποιητικό του Παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805, το αίτημα περί δήμευσης του Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου) στα οικεία βιβλία του Υποθηκοφυλακείου και την εγγραφή της παρούσας διάταξης μετά των συνημμένων εγγράφων των Γερμανικών Αρχών (την υπ' αριθμ..... αμετάκλητη απόφαση του Πρωτοδικείου, το πιστοποιητικό του Παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805, το αίτημα περί δήμευσης του Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου) στα οικεία βιβλία του Κτηματολογίου. Τέλος ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών πρέπει να παραγγελθεί να προβεί για λογαριασμό μας στις ενέργειες ενημέρωσης του θιγόμενου (όπως προβλέπεται στο άρθρο 32 του Κανονισμού 2018/1805) για την έκδοση της παρούσας διάταξής μας και το δικαίωμά του να ασκήσει προσφυγή στο Συμβούλιο Εφετών εντός 10 ημερών από την επίδοση της διάταξής μας κατ'εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 25 Ν.4478/2017, που εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση. Η επίδοση της διάταξής μας στον θιγόμενο είναι αναγκαία προκειμένου αυτός να έχει πλήρη ενημέρωση περί του μέτρου, το οποίο ελήφθη σε βάρος του με την παρούσα διάταξή μας, των λόγων, για τους οποίους αυτή εκδόθηκε και για τα μέσα άμυνας, που διαθέτει.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Κατάσχουμε το διαμέρισμα ορόφου οικοδομής στην επί της οδού, αρ.....εντός του οικοδομικού τετραγώνου, καθαρού εμβαδού τμ και μικτού εμβαδού, του οποίου ο είναι ψιλός κύριος, και αναγνωρίζουμε και εκτελούμε τη δήμευση, που επιβλήθηκε από το Πρωτοδικείο του Γερμανίας δυνάμει της υπ' αριθμ..... αμετάκλητης απόφασής του και του από 31-3-2021 πιστοποιητικού του παραρτήματος II του Κανονισμού 2018/1805, που συνέταξε ο Εισαγγελέας του Πρωτοδικείου του

Παραγγέλλουμε τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, τη μεταγραφή της παρούσας διάταξης μετά των συνημμένων εγγράφων των Γερμανικών Αρχών (την υπ' αριθμ. αμετάκλητη απόφαση του Πρωτοδικείου, το από 31-3-2021 πιστοποιητικό του Παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού 2018/1805, το από 30-3-2021 αίτημα περί δήμευσης του Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου) στα οικεία βιβλία του Υποθηκοφυλακείου και την εγγραφή της παρούσας διάταξης μετά των συνημμένων εγγράφων των Γερμανικών Αρχών (υπ' αριθμ. αμετάκλητη απόφαση του Πρωτοδικείου, το από 31-3-2021 πιστοποιητικό του Παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού 2018/1805, το από 30-3-2021 αίτημα περί δήμευσης του Εισαγγελέα του Πρωτοδικείου) στα οικεία βιβλία του Κτηματολογίου.

Παραγγέλλουμε τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να προβεί για λογαριασμό μας στην επίδοση της διάταξής μας στο θιγόμενο πρόσωπο (.....), στην οικεία δε έκθεση να γίνει μνεία ότι έχει δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή στο Συμβούλιο Εφετών εντός 10 ημερών από την επίδοση της διάταξής μας κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 25 Ν.4478/2017.

Κομοτηνή 7-6-2021

Ο Εισαγγελέας Εφετών Θράκης

Λάμπρος Σ. Τσόγκας

Αντεισαγγελέας Εφετών